

2014.

Múltba nézek...

Adalékok Bánréve történetéhez,
1944. november 14.

Rónaföldi Zoltán

Rónaföldi Zoltán

Múltba nézek...
Adalékok Bánréve történetéhez,
1944. november 14.

Lezárva:

2014.

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

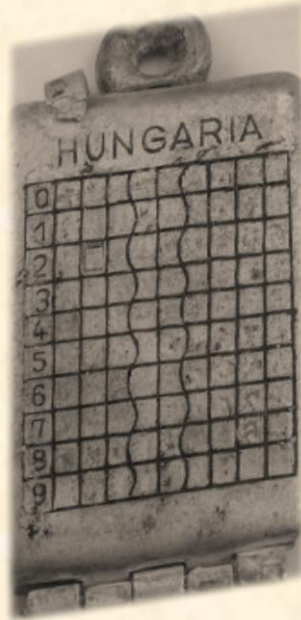

Ne add el! — Ezt a művet nem használhatod fel kereskedelmi célokra.

Ne változtasd! — Ezt a művet nem módosíthatod és nem készíthetsz belőle átdolgozást, származékos művet.

***„Nem emlékszünk az elmúltakra, de ami ezután következik,
arra sem fognak emlékezni, akik majd azután lesznek.”
Prédikátor könyve 1.11.***

„Bánréve állomásán a katonaságnak szóló faszesz szállítmányt megdézsmálták. Mintegy kétszázan a metilalkoholtól mérgezést szenvedtek, közülük többen meghaltak. A súlyos sérülteket a rimaszombati kórházba szállították.”

MTI, 1944. november 20. hétfő

Egy 70 évvel ezelőtt történt tragikus eseménysort szeretnék e munkában ismertetni, amely Bánréve településhez, az 1944. évi késő őszi eseményekhez, és a vasúthoz is kapcsolódik. Ma már csak kevesen és keveset tudnak erről az eseményről, igen gyakran nem is a tényeknek megfelelően. Apró epizód a II. világháború során, de a nagy dolgok is ilyen kicsikből állnak össze. A történet, ahogy az akkor élt emberek eltávoztak az élők sorából, egyre inkább feledésbe merült.

A Magyar Távirati Iroda 1944. november 20-án kiadott néhány soros rövid híre tudósított a tragikus eseményekről.

A családukban nagyon sokat és sokszor felemlgették ezt az eseményt, annál is inkább, mivel ebben az időben az idősebb rokonaim, szinte kivétel nélkül a vasútnál és Bánrévén teljesítettek szolgálatot. Az adott eseményeknél is többen a helyszínen, vagy annak közelében, vasutasként jelen voltak. A kapcsolatos információim tehát a saját „felmenő” családtagjaimtól származtak alapvetően. Ők bánrévei szolgálati hellyel rendelkeztek és benne voltak az élet sűrűjében, mert 1944 őszén már a kötelező pihenőidőn túl állandóan szolgálatban voltak! Az, hogy ekkor milyen fontossággal bírt a Sajó és a Rima völgyén vezető vasútvonal és az itteni közutak, a későbbiekben majd egyértelműen kiderül.

- ✓ Anyai nagyapám, Bakó György, aki 1930-1947 között vezette a bánrévei pályafenntartási főnökséget, mint főpályamester. Az 1944. október – novemberi időszakban is folyamatosan itt volt.
- ✓ Apai nagyapám, Rónaföldi János, MÁV forgalmi altiszt, aki szintén itt teljesített szolgálatot, jórészt a vasútállomáson, de szükség szerint utazószolgálatban is. Az esemény idején a bánrévei vasútállomáson volt szolgálatban.
- ✓ Édesapám nagybátyjai, Magyar „Tőkés” Balázs és Magyar „Tőkés” Bálint MÁV üzemi altisztek. Ők nagyrészt Bánrévén szolgáltak, forgalmi, vonatrendezési feladatokat végeztek, de a Felvidék visszacsatolása után – vezényelt szolgálatban – Feled, Fülek, Rozsnyó, Pelsőc állomásokon is megfordultak, a munkaerőhiány megoldására. A kérdéses események idején, mindketten Bánrévén voltak szolgálatban.
- ✓ Anyai nagybátyám Bakó László, akit betegsége miatt a katonaság alól felmentették, hadimunkára viszont többször behívják. Különböző helyeken, időben általában építési, erődítési munkákban vesz részt. Gyakran azt sem tudja a család, hogy hol. A család töle ismerte meg Miskolc – Görömböly angolok általi bombázását, melynek elszenvedője volt, alakulatával a VII. honvéd légvédelmi tüzérosztály pótkeretével együtt. Az októberi- novemberi időszakban végig Bánrévén volt.
- ✓ Nem utolsó sorban édesapám, id. Rónaföldi Zoltán, aki akkor a miskolci, magyar királyi gépipari középiskola III. osztályos diákja volt (17 éves) és a nyári gyakorlatát a bánrévei fűtőházban töltötte. Mivel a háborús események miatt Miskolcon a tanév szeptemberben már nem indult el, ezért a munkaerőhiányra tekintettel őt a MÁV gyakornokként tovább foglalkoztatta a helyi fűtőházban.

A családban tehát öt vasutas volt 1944 novemberében, akik itt teljesítettek szolgálatot. Az ő korábbi emlékeik – melyeket édesapám jegyzett le, valamikor az 1960-as években - nagyon egyértelműek és egybehangzóak voltak.

Ezen családi emlékek alapján kutattam aztán tovább, hogy ennek az eseménynek a körülményeit jobban megismerhessem.

1944. október – novemberi időszakában a bánrévei állomásfőnök Bándi Kornél, a fűtőház vezetője Szeles István, a pályafenntartási főnök pedig nagyapán, Bakó György voltak.

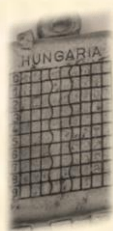
6

Hogyan is írta Eric Maria Remarque, egyik csodálatos regényének kezdetén?

„Ez a történet nem vád és nem vallomás és a legkevésbé kaland. Hiszen a halál nem kaland azok számára, akik szemtől – szemben állnak vele. Pusztán beszámoló szeretne lenni...”

Engem is ez a gondolat vezetett, amikor kerestem, kutattam ebben az ügyben.

Nézzük azonban előbb azokat az eseményeket, amelyek e naphoz vezettek!

1944 legfontosabb eseményei

január 4.	A szovjet csapatok átlépik a szovjet-lengyel határt.
január 6.	Mozgósítják az 1. magyar hadsereget.
január 12.	Kivégzik Ciano olasz ex-külügyminisztert.
január 14.	Szovjet támadás indul Leningrádnál a blokád teljes felszámolása érdekében.
január 20.	Novgorodba bevonulnak a szovjet csapatok.
január 22.	Amerikai partraszállás Anzio mellett.
január 27.	Leningrád felszabadul az ostrom alól.

február 4.	A japánok támadást kezdenek Burmában.
február 15.	A szövetségesek ostromot indítanak Monte Cassino ellen. A küzdelmek május 18-ig tartanak.
február 17-18.	Amerikai légitámadás-sorozat Truk szigete ellen.
február 18.	A német Észak hadseregcsoport visszavonul a Narváig.
február 22.	A szovjetek bevonulnak Krivoj Rog városába.
február 23.	A németekkel való együttműködés vádjával a Kaukázusból kitelepítik a csecsen és az ingus népeket.

március 4.	Szovjet offenzíva a német Dél hadseregcsoport ellen.
március 12.	Hitler kiadja a parancsot Magyarország megszállására.
március 17.	A szovjet erők átkelnek a Dnyeszteren.
március 18.	Hitler - Horthy találkozó Klessheimben, ahol a német diktátor bejelenti Magyarország katonai megszállását.
március 19.	A németek megszállják Magyarországot. Hitler Edmund Veessenmayert teljhatalmú magyarországi megbízottnak és német követnek nevezi ki. A Gestapo németellenes politikusokat és közéleti személyiségeket tartóztat le Magyarországon.
március 23.	Megalakul a Sztójay Döme vezette új magyar kormány.
március 28.	A szovjet csapatok elérik a Prut folyót.

április 3. Megkezdődnek a Magyarország elleni légitámadások.

április 8. A szovjet csapatok elérik a szlovák határt.

április 9. Odesszába bevonulnak a szovjetek.

április 13. Szimferopol felszabadul.

április 17. Az 1. magyar hadsereg, támadásba lendül Galíciában.
Japán támadás Dél-Kínában.

április 22. Amerikai csapatok partra szállnak Kotabarunál.

május 9. A szovjetek elfoglalják Szevasztopolt.

május 12. A Krím-félsziget egésze szovjet kézen.

május 15. De Gaulle ideiglenes francia kormányt alakít.
Megkezdődik a magyarországi zsidók deportálása, első sorban Auschwitz-
ba.

május 18. A szövetségesek Monte Cassinonál áttörik a német állásokat.
Kollaborálás vádjával a szovjetek kitelepítik a krími tatárokat.

május 25. A németek sikertelen kísérlete Tito elfogására.

június 4. A szövetséges csapatok bevonulnak Rómába.

június 6. A D-Day: megkezdődik a szövetségesek normandiai partraszállása.

június 9. Szovjet támadás indul Karéliában.
Lemond a Badoglio-kormány.

június 10. Német SS-alakulatok lerombolják Oradour-sur-Glane-t.

június 12. A V-1 szárnyasbombák első tömeges bevetése London ellen.

június 15. Amerikai partraszállás Saipanon.

június 18. Az amerikaiak elfoglalják a Mariana-szigeteket.

június 19. A japán flotta támadása a Fülöp-szigetekenél.

június 23. A Bagratyion-hadművelet kezdete: szovjet offenzíva a német Közép had-
seregcsoport ellen.

június 27. A szövetségesek bevonulnak Cherbourgba.

június 30. Az Egyesült Államok megszakítja a diplomáciai kapcsolatokat Finnor-
szággal.

július 2.	A szövetséges légierő legnagyobb támadása Magyarország ellen, több mint 620 bombázóval.
július 3.	Minszk elfoglalása.
július 6.	Horthy leállítja a budapesti zsidók deportálását.
július 9.	A németek kivonulnak Caenből.
július 13.	Kelet-Galíciában nagy szovjet offenzíva indul.
július 18.	Az amerikaiak elfoglalják Saipant. Lemond a Tojo-kormány, az új kormányfő Koiso tábornok. Az I. Belorusz Front eléri a szovjet-lengyel határt.
július 20.	Stauffenberg ezredes sikertelen merényletet követ el Hitler ellen.
július 21.	Az amerikaiak partra szállnak Guam szigetén.
július 22.	Megalakul a lengyel népi hadsereg (Armia Ludowa).
július 23.	Magyar vereség Galíciában. Az 1. magyar hadsereg a Kárpátokig vonul vissza.
július 25.	Saint Lo-tól nyugatra amerikai offenzíva indul (Cobra- hadművelet).
július 27.	Lvov bevétele.
július 28.	Breszt szovjet kézre kerül.
július 29.	Az amerikaiak partra szállnak Tinian szigetén.
július 31.	Az I. Balti Front kijut a Rigai-öbölhöz. Normandia egésze a szövetségesek kezén.
augusztus 1.	Kitört a varsói felkelés. Mannerheim tábornagy az új finn elnök.
augusztus 2.	Törökország megszakítja a diplomáciai kapcsolatokat Németországgal.
augusztus 4.	Rennes felszabadul.
augusztus 9.	A németek elvesztik Livornót.
augusztus 10.	Patton tábornok csapatai beveszik Nantes-t.
augusztus 15.	Franciaország déli részén partra szállnak a szövetségesek.
augusztus 17.	A szovjetek elérik Kelet-Poroszország határát.

augusztus 19.	Párizsban felkelés tör ki a németek ellen.
augusztus 20.	Szovjet támadás Romániában.
augusztus 22.	Az amerikaiak bevonulnak Toulonba és Grenoble-ba.
augusztus 23.	Romániában németellenes államcsíny zajlik le, az ország fegyverszünetet kér. Szovjet csapatok Kisinyovnál jelentős német erőket kerítenek be.
augusztus 25.	Románia hadat üzen Németországnak. Párizs felszabadul, de Gaulle diadalmenetben vonul be a francia fővárosba. Lakatos Géza az új magyar miniszterelnök.
augusztus 28.	A szövetségesek elfoglalják Marseille-t.
augusztus 29.	Megalakul a Lakatos-kormány. Kitört a szlovák nemzeti felkelés.
augusztus 30.	A németek kivonulnak Bulgáriából.
augusztus 31.	Bukarestbe bevonulnak a szovjet csapatok.
szeptember 2.	Finnország elfogadja a szovjetek fegyverszüneti feltételeit, és megszakítja a diplomáciai kapcsolatokat Németországgal.
szeptember 3.	Lyon és Brüsszel felszabadul.
szeptember 4.	Az angolok bevonulnak Antwerpenbe. A szovjet- finn fronton befejeződnek a küzdelmek.
szeptember 5.	A Szovjetunió hadat üzen Bulgáriának. Román-magyar összecsapások Dél-Erdélyben.
szeptember 6.	Az amerikaiak beveszik Liège-t. A 2. Ukrán Front behatol Erdélybe.
szeptember 7.	Románia hadat üzen Magyarországnak.
szeptember 8.	Az első V-2 támadás London ellen.
szeptember 9.	Antifasiszta felkelés Bulgáriában. Ideiglenes francia kormány alakul, de Gaulle vezetésével.
szeptember 10.	Bulgária hadat üzen Németországnak.
szeptember 11.	Az amerikaiak Triernél elérik a német határt. Francia ellenállók elfoglalják Dijont.
szeptember 13.	Szovjet légitámadás Budapest ellen. Magyar csapatok elfoglalják Aradot.
szeptember 16.	Szovjet csapatok bevonulnak Szófiába.
szeptember 17.	Megkezdődik a Market-Garden hadművelet. Sikertelen angol ejtőernyős akció Arnheimnél.

szeptember 20.	A szovjetek átlépik a lengyel-szlovák határt.
szeptember 21.	Tito tárgyalásokat kezd Moszkvában.
szeptember 23.	A szovjetek átlépik a trianoni román-magyar határt.
szeptember 28.	Faragho Gábor vezérezredes vezetésével fegyverszüneti delegáció indul Moszkvába.

október 2.	A varsói felkelés leverése. Az angolok partra szállnak a Peloponnészoszon.
október 5.	A szovjetek Kurlandban bekerítik a német Észak hadseregcsoportot.
október 6.	Szovjet offenzíva indul a Tiszántúlon Debrecen irányába. Szovjet és csehszlovák csapatok elfoglalják a Duklai hágót.
október 8.	A 2. Ukrán Front Szolnoktól délre átkel a Tiszán.
október 9.	Churchill tárgyalásokat kezd Moszkvában, ahol Sztálinnal megkötí az ún. "százalékos megállapodás"-t. Nagy páncéloscsata kezdődik a Tiszántúlon.
október 11.	Horthy elfogadja az előzetes fegyverszüneti feltételeket. Szegedre bevonulnak a szovjet csapatok.
október 12.	A szovjetek elfoglalják Nagyváradot.
október 13.	A szovjetek beveszik Rigát. A németek kiűrik Athént.
október 15.	Horthy a rádióban bejelenti a fegyverszünetet. Nyilas hatalomátvétel, a "kiugrási kísérlet" megbukik.
október 16.	Horthy kormányzó lemond, és Szálasit kinevezi miniszterelnöknek.
október 17.	A nyilas kormány elrendeli a totális mozgósítást.
október 19.	A szovjetek beveszik Debrecen.
október 20.	Amerikai partraszállás a Leyte-öbölben. Jugoszláv és szovjet csapatok elfoglalják Belgrádot.
október 21.	A szövetségesek elfoglalják az első jelentős német várost, Aachent.
október 23-26.	Hatalmas tengeri összecsapás a Leyte-öbölben. A csatában az amerikai flotta végzetes vereséget mért a japán flottára.
október 28.	Bulgária fegyverszünetet ír alá Moszkvában.

november 1.	A szovjetek elfoglalják Kecskemétet.
november 2.	Görögország felszabadul.

november 4.	Szolnok szovjet kézen.
november 7.	Rooseveltet negyedszer is az USA elnökévé választják.
november 10.	Churchill - de Gaulle megbeszélések Párizsban.
november 12.	Brit bombázók elsüllyeszti a Tirpitz német hadihajót.
november 22.	Metz bevétele. Budapesten letartóztatják a Nemzeti Felkelés Felszabadítási Bizottságának vezetőit.
november 23.	Strassbourgba bevonulnak a szövetségesek. Hitler "erődde" nyilvánítja Budapestet.
november 29.	A szovjetek elfoglalják Pécsét.
november 30.	Eger a szovjetek kezén.

december 1.	Szegeden megalakul a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front.
december 3.	Szovjet csapatok elfoglalják Miskolcot.
december 4.	Hitler - Szálasi találkozó Berlinben.
december 5.	"Budapest erőd" főparancsnoka Pfeffer-Wildenbruch.
december 16.	Nagy erejű német ellentámadás indul az Ardennekből.
december 21.	Debrecenben összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés.
december 22.	Megalakul az Ideiglenes Nemzeti Kormány.
december 26.	Budapestet bekerítik a szovjet csapatok.
december 28.	Az Ideiglenes Nemzeti Kormány hadat üzen Németországnak.
december 30.	Megkezdődik Budapest ostroma.

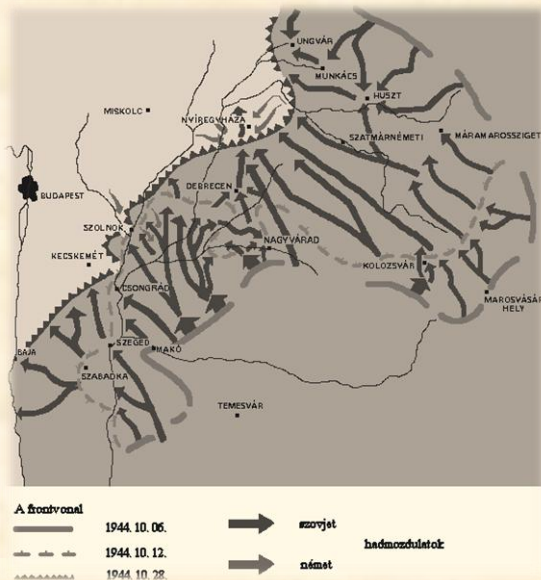
A háború alakulása hazánkban, és a Sajó völgy helyzete 1944 őszén

Nézzük az események hátterét kissé tágabb horizonton, majd ebből menjünk a konkrét események irányába!

A térképen feltüntettük az 1944 nyár – ősz – tél hadműveleti területeket és a frontvonalakat is.¹ Az előző kigyűjtésben² időrendi sorrendben szerepelnek az 1944. év legjelentősebb eseményei, ami segíti a gondolkodást.

Az általános helyzet a keleti-fronton – főleg Románia „kiugrása” után katasztrofálissá kezdett válni. Elég itt utalni a romániai olajmezők elvesztésére, a Kárpátok délről való megkerülési lehetőségére, ebből eredően a védelemre rendezkedett egyes seregtestek – átkarolt – szinte kilátástalan helyzetére gondolni. A román szövetségesből napok alatt ellenség lett, a teljes katonai potenciáljával. A kialakult helyzetből fakadó emberi, anyagi, erkölcsi veszteségek szinte felmérhetetlenek voltak.

A Kárpátok védhetősége, amelyre csodálatosan szép példákat ismerünk, ilyen alapon semmivé foszlott, az ellenség alföldi viszonyok mellett, teljes gépesítettséggel tört be az országba.

1944. október³

A Vörös Hadsereg 1. Ukrán Frontja 1944 nyarán érte el a Kárpátokat. A magyar védelmet a visszavonuló és a Kárpátokban kiépített védőállásokban megkapaszkodó magyar 1. hadsereg szervezte meg. 1944. augusztus 1-jén Dálnoki Miklós Béla vezérezredes vette át a hadsereg parancsokságát. A közel három hónapig tartó szívós védelmi harc három nagyobb ütemre bontható. 1944. augusztus 1-jétől a hónap végéig, még ukrán területen, a *Hunyadi-állásban*, szeptember 27-ig pedig a *Szent László-állásban*

folytak a harcok. Ezt követően egészen október végéig az *Árpád-vonalért* folyt a Vörös Hadseregtől rendkívül nagy erőfeszítést, a honvédségtől pedig szívós kitartást követelő ádáz küzdelem. És bár Grecsko marsall könyvében „az ellenséges védelem áttöréséről” ír, e kijelentését meg kell cáfolni, mivel nem több a valóságot eltakaró szépségflastromnál. Szó sem volt áttörésről. Az Árpád-vonalat nem törték át, hanem az 1. hadsereg kiürítette a területet. Oka közismert. Románia kiugrásával a Vörös Hadsereg gyakorlatilag megkerülte a Kelet-kárpátokat. A szorosokat magyar – német egységek védték és létszámuknál, felszereltségük-nél nagyságrendekkel nagyobb ellenséges erőket kötöttek le heteken át. Ezen védekező csoportok legtöbbször csak azért adták fel a szorosok védelmét, mert az ellenség a déli területek irányából már a hátukba került, vagy a románok, a hegyeken át mögójük vezették az oroszokat. Így ellátás nélkül maradtak és a bekerítésük megakadályozására vonultak csak vissza. A délről támadó szovjet csapatok már megközelítették Máramarosszigetet, amikor csapataink föladták a tőle légvonalban mintegy félszáz kilométerre lévő Rahó városát. A szovjet csapa-

¹ Történelmi világtatlasz Cartographia 2001.

² 1944. legfontosabb eseményei

³ gamma21 freeweb

tok ekkor, október közepén, kijutva az Alföldre, már elérték Nagyvárad–Debrecen–Hajdúszoboszló–Kisújszállás vonalát.

2. Ukrán Front 1944. október 6-án arcvonalának teljes szélességében Máramarostól Pancsovaig offenzívát indított. Főerőit (7. gárdahadsereg, 6. gárda harckocsi hadsereg, Plijev lovas-gépesített csoport, 53. hadsereg, 1. román hadsereg) a Délkelet-alföldön összpontosítva áttörte a 3. magyar hadsereg védelmét, 8-ára kijutott a Tisza Szeged feletti szakaszára, s hídfőket foglalt a jobb parton. 11-én elfoglalta Szegedet. 21-ére a 3. hadsereg arcvonala a 46. szovjet hadsereggel szemben megszilárdult a Kiskunfélegyháza–Baja vonalon. A 2. Ukrán Front főerői 8-án átkeltek a Hármaskörösön, 28-áig a 6. német hadsereggel szemben Polgártól Tizsakürtig felzárkóztak a Tisza bal partjára, illetve megvívták a debreceni csatát, helyesen alföldi csatát. A 2. Ukrán Front jobbszárnyán a 27. 40. szovjet és 4. román hadsereg az Észak-Erdélyből visszavonuló 2. magyar és 8. német hadsereget követve november 1-jéig jutott ki a Tisza Csap–Polgár szakaszára. Nyíregyházát október 31-én foglalták el.

A tiszántúli hadműveletek részét képező alföldi (debreceni) csata a második világháború egyik legnagyobb páncélos ütközete volt. A szovjet hadsereg hadműveleti szintű bekerítésre irányuló offenzívájából fejlődött ki Nagyvárad–Debrecen–Nyíregyháza térségében, október 6–31. között. A Vörös Hadsereg Legfelsőbb Főparancsnoksága szeptember 25-i direktívája szerint a 2. Ukrán Frontnak október 6-án indított támadással fel kellett zárkóznia a Tiszára a Csap–Szeged szakaszon, a 4. Ukrán Frontnak október 1-jén indított támadással át kellett törnie a Kárpátokon a Felső-Tiszára, s a két szovjet hadseregcsoportnak Csap térségében találkozással be kellett kerítenie az Észak-Erdélyben harcoló 2. magyar és 8. német hadsereget, illetve az Északkeleti-Kárpátokban addig sikeresen védekező 1. magyar hadsereget. A német Dél Hadseregcsoport arra készült, hogy október 12-én indított támadással (Cigánybáró) kiszorítja a szovjet–román csapatokat Erdélyből és téli védelemre rendezkedik be a Kárpátok gerincvonalán. A 2. Ukrán Front október végére vette birtokba a Tisza vonalát, illetve a Bácskát és a Duna–Tisza köze déli részét, a 4. Ukrán Front az október 17-től visszavonuló 1. magyar hadsereg nyomában a Kárpátalját. Az előírányozott bekerítést azonban nem tudták megvalósítani, az 1. magyar hadsereg képes volt a rendezett visszavonulásra Szlovákia felé, a 2. magyar és 8. német hadsereg kivágta magát Debrecen és Nyíregyháza között a Tisza irányába. A németek számára ezért az alföldi csata úgynevezett elhárító győzelem (Abwehrsieg) volt.

Szűk értelemben az alföldi csata a Debrecen körzetében október 9–20. között lezajlott találkozóharcok (mindkét fél támadással igyekszik céljait elérni) összessége. A szovjet 6. gárda harckocsi hadsereg és Plijev lovas-gépesített csoport 6-án délről elérte a Sebes-Köröst, utóbbi 9-én Püspökladánytól Nagyvárad felé fordult, a város előtt elakadt 6. harckocsi hadsereg támadásának előmozdítására.

A 6. német hadsereg Debrecen–Nagyvárad térségébe vonult vissza, a 2. magyar és 8. német hadsereg 8-án este megkezdte a visszavonult Észak-Erdélyből. 12-én elesett Nagyvárad, 14-től a III. német páncélos hadtest is Debrecen irányába vonult vissza. Október 10–16. között Debrecen-től délre a 6. szovjet gárda lovas hadtest bekerítésben harcolt, a 2. Ukrán Front parancsnoka Kecskemét alól visszafordította a 18. harckocsi-hadtestet. 19-én a zömmel

a Cigánybáró hadműveletre és a nyilas puccs biztosítására összevont csapatokból felállított IV. német páncélos hadtest Szolnok felől támadást indított keleti irányba. Szovjet részről ide csoportosították át a 7. gárdahadsereget. 20-án hajnalra a Plijev- és a Gorskov lovas-gépesített csoport elfoglalta Nyíregyházát, s Rakamaznál és Dombrádnál elérte a Tiszát, ezzel kezdetét vette a tág értelemben vett debreceni csata részét képező, a 2. magyar és 8. német hadsereg gyűrűből való kitörését eredményező nyírségi csata. 22-én Nagykállónál találkozott nyugat felől az 1., kelet felől a 23. német páncélos hadosztály, az észak-erdélyi erők ezzel kivonták magukat a katlanból, a Plijev-csoport 27-éig bekerítésbe került.

Novembertől a 2. és 4. Ukrán Front hadműveletei Észak-Magyarországon és a Felvidék déli részén folytatódtak. A német hadvezetés a Tiszavonal, majd az Északi-középhegység déli lábainál kiépített Karola-vonal védelmét szorgalmazta, hogy meggátolja Budapest északi átkarolását és megvédje az észak-magyarországi és a szlovákiai bányá- és iparvidékeket. Budapest és a Mátra között a 6. német, a Bükkben és a Zempléni-hegységben a 8. német, attól északkeletre az 1. magyar hadsereg védekezett.

1944. november-december

A 2. Ukrán Front főerői és jobbszárnya november 6-án indítottak támadást a Tisza vonaláról. November végére felzárkóztak a Karola-vonalra, a 4. Ukrán Front 18. hadserege az azt keletről fedező Gizella-állásra.

Miután a német dél Hadseregcsoporthoz több sereget is átcsoportosítottak a Dél-Dunántúlra, a 2. Ukrán Front december 5-én felújított támadása két helyen jelentős térfolyást eredményezett. Miskolcot még december 3-án elfoglalták, majd december közepére a szovjet csapatok birtokába került a Borsodi-medence és a Cserhát-hegység. A hónap közepén a 8. német hadsereg kiűrtette a Bükköt, a 6. a Mátrát. Karácsonya szovjet kézbe került Salgótarján, az év végére a Sajó-völgye, az Aggteleki-karszt és a Börzsöny.

A szovjet 6. gárda harckocsi- és 7. gárdahadsereg december 19-én érte el az Ipoly dunai torkolatánál fekvő Helembát. A folyót a letkési hídtól a torkolatig a Szent László hadosztály részei védték. december 24-ére a szovjet ékek Helemba felől Kicsindnél elérték a Garam alsó folyását. Letkés december 24-én, a nyugati parton fekvő Szalka december 27-én esett el. Az ipolyi harcok tették lehetővé, hogy az LVII. német páncélos hadtest visszavonulhasson. Ez a 3, 6, 8. német és 2. magyar páncélos hadosztály részeivel ugyanis az Ipoly–Garam között december 22-én Ipolyság irányába ellentámadást indított, hogy a december 20-án Lévaig jutott 6. szovjet gárda harckocsi hadsereg és a Plijev lovas-gépesített csoport hátába kerülve megakadályozza Budapest északi átkarolását. A támadás a Börzsöny nyugati lábainál elakadt, a hadtest december 25–28. között visszavonult a Garam nyugati partjára, Budapest északi átkarolását nem tudta megakadályozni.

A frontvonal

— 1944 október végén
- - - 1944 december végén

*Karola-vonal*⁴

A német hadászati - hadműveleti védelem Észak-Magyarországot lezáró, előre kiépített egyik fő eleme a Kárpát-medencében. A Mátra, Bükk és a Zempléni-hegység déli lejtőin építették ki. Jobbszárnya Aszódnál csatlakozott az Attila-vonalhoz. Aszód - Hatvan szakasza lezárta a Zagyva völgyében a Balassagyarmatra és a Salgótarjánba vezető utakat, a nógrádi bánya- és iparvidéket. A Mátra előterében az Ecséd - Nagyréde - Gyöngyös - Abasár terepszakaszon, a Bükk előterében az Egerszólát - Egerszalók - Andornaktálya - Szomolya - Noszvaj vonalon húzódott. A Karola-vonal második vonalát a Mátrafüred - Gyöngyössolymos, illetve az Egerbakta - Sirok terepszakaszon létesítették. Balszárnya a miskolci irányt (borsodi hadüzemek) és a Hernád völgyét zárta le a Bodrogra támaszkodva. Fontosabb reteszállásai a Tibolddaróc - Emőd - Tiszalúc - Tisza folyó - Tokaj terepszakaszon, majd a Bodrog folyó jobb partján, a Hegyalján és Sárospatakon át Sátoraljaiújhelyig húzódtak. Sátoraljaiújhelynél csatlakozott hozzá a Gizella-állás. 1944. november - december folyamán Budapest és a Mátra között a 6. német, a Bükkben és a Zempléni-hegységben a 8. német, attól északkeletre az 1. magyar hadsereg védte, a 2. Ukrán Front főerőivel szemben, amelyek csak fokozatosan tudták magukat „átrágni” rajta. Mátrai szektorát a XXIX. német hadtest december 20-án ürítette ki.

*Gizella-állás*⁵

A Róza-állás és a Karola-vonal között északnyugat-délkelet irányában húzódó, a Karola-vonalat keletről lezáró támpontok rendszere. Déli pontja Sátoraljaiújhely, ettől északra a Ronyva-patak jobb partján a Széphalom - Alsóregmec - Felsőmihály terepszakaszt követte. Felsőmihálynál kapcsolódott a Róza-álláshoz. 1944. november végétől az 1. magyar hegyi dandár és a 4. német hegyi hadosztály három hétig feltartóztatta a 18. szovjet hadsereget a Gizella-állásra támaszkodva.

*Róza-állás*⁶

A Karola-állás mögött kiépített támpontok rendszere. A Sajó (Rima) - Hernád völgyét zárta le Putnok és Kassa között. A Hernád völgyét Garadna - Vilmány-D - Regéc - Nagybozsza - Felsőmihály; a Bódva völgyét Edelénynél és a Szögliget - Bódvaszilas; a Sajó völgyét a Bánréve - Serényfalva - Gömörszöllös - Aggtelek terepszakaszon zárta le. 1944. decemberben a 40. szovjet és a 4. román hadsereg a XVII. német és az V. magyar hadtest ellenében lépésről - lépésre tudta magát „átrágni” a Róza-álláson.

Nézzük ezek után a Sajó-völgyében történt eseményeket! Erdély és Kárpátalja kiürítése kapcsán, valamint a szovjeteknek az Alföldön való beözönlése az északi visszavonulási utakat erősen felértékelte. A menekülésre kötelezettek nagy száma és az anyagi javak mentésére tett kísérletek ijesztő dolgokat eredményeztek. A menekülők és a javak jellemző sorsát, illetve az ijesztgetéssel, vagy erőszakkal a lakóhelyük elhagyására bírt személyek, családok kálváriáját a következő idézet mutatja be:

⁴ gamma21 freeweb⁵ gamma21 freeweb⁶ gamma21 freeweb

„....Egyéb anyag ugyancsak rengeteg sok jött Magyarországról. Ezek sorsát a magyar felelős szervek nem kísérték figyelemmel, azaz az anyagszállítmányokkal nem küldtek kísérő személyzetet. Ennek az lett a következménye, hogy a szállítmányokat a német vasutak összevissza tologatták, arra, amerre üres, befogadó képes állomásaik voltak, ahol az anyag azután hetekig, sőt hónapokig vesztegelt valami kitérővágányon, vagy pedig lerakták valahova az isten szabad ege alá, avagy beraktározták, esetleg fel is használták, csak éppen a magyarokat nem értesítették az anyag hollétéről. Így ment veszendőbe vagon-, sőt vonattételekben dohánynemű, üzemanyag, élelmiszer, felszerelési és hadianyag, élő állat, értékes gépek, gépjárművek stb.

Eme anyag utólagos felkutatására és részbeni megmentésére jött ki december végén Bor Jenő altábornagy, és megalakította anyagi törzsét, mely részben közvetlenül a honvédelmi miniszternek, részben nekem volt alárendelve. Vajmi kevés volt azonban az az anyag, ami még megfogható és magyar célokra felhasználható volt.

Még karácsony előtt Berlinbe érkezett Vajna Gábor belügyminiszter és vele együtt Magyarossy Sándor vezérezredes, kitelepítési kormánybiztos. Részükre Berger német SS-Obergruppenführer értekezletet hívott egybe Grunewaldba, a Douglas Str. 7. alatt lévő hivatalos helyiségébe. Az értekezleten magyar részről jelen volt Mecsér András berlini magyar követ is, és meghívást kaptam én is. Ekkor szereztem tudomást arról, hogy a két kormány közt megállapodás jött létre nagyobb arányú kitelepítés lebonyolítására a már kiűritett és a még esetleg kiűritésre kerülő magyar területek közigazgatási, katonai szerveinek és polgári lakosságának befogadására.

....Ennek értelmében a katonák és közfunkcionáriusok kötelesek családtagjaikat magukkal hozni. A csapatok és hivatalok letelepítését, illetve elhelyezését az illető német szakminisztériumok és szervek irányítják, és helyet is ők jelölnek ki számukra. A polgári lakosság letelepítése az alábbi 4 „Gau”-ba történik: a Felső-Duna vidéke Linz székhellyel, Bayreuth, hasonló nevű székhellyel, Szászország Drezda székhellyel és Alsó-Szilézia Breslau székhellyel. Cseh- és Morvaország nem jöhet tekintetbe sem csapatok, sem polgári lakosok elhelyezésére. A felsorolt Gau-k területén igyekeznek a magyar lakosságot zárt tömegekben elhelyezni, magyar közigazgatással, magyar orvosi, egyházi és iskolai berendezésekkel. A magyar tiszt és tisztviselői családokat igyekeznek abban a helyiségben elhelyezni, ahol a családfők szolgáltatást teljesítenek. A tiszthelyettesi és ennek megfelelő hivatalnoki családoknak csak azt ígérhetik, hogy ama katonai körlet területén biztosítanak részükre szállást, amely körletben a családfő szolgál. Így is jobban járnak a magyar családok, mint a németek saját hazájukban. A legénységi és ehhez hasonló hozzátartozók pedig az említett négy Gau területén nyernek a magyar polgári családokkal együtt elhelyezést.

Mindezeket Bergen Obergruppenführer – mint előzetes megbeszélése eredményét – úgyszólván kihirdette az értekezleten, amihez különösebb hozzászólni valója sem a belügyminiszternek, sem Magyarossy vezérezredesnek nem volt. A belügyminiszter csupán azt kérte, hogy a vasúti szállítmányokat sürgősen engedjék át a német határon, mert előfordult, hogy azok a nyílt pályán torlódva és a forgalmat lezárva, ott napokig vesztegeltek. Tisztázták továbbá, hogy a magyar családok magukkal hozott magántulajdonából a németek nem fognak semmit sem elvenni. Élelmet be kell vallani, mert addig, amíg a magukkal hozottból futja, a németek nem tudnak német készletből is ellátást biztosítani.

Ez az értekezlet vetette meg az alapját a magyar családok ezrei hajléktalanná tételének. A magyar kormány – erre a német ígéretre alapozva és bízva a német fegyverek győzelmében – otthona elhagyására kényszerített ezeket. A német kormány később – a bombázások és a hadi helyzet következtében –, ha akarta volna, akkor sem tudta volna beváltani az elhelyezésre tett ígéretét. De nem is nagyon törekedett azt beváltani, legalábbis mindenütt veszedésekkel járt a magyar családok elhelyezése. Így váltak földönfutókká, hajléktalanokká a magyar kormány rövidlátó intézkedései folytán, főleg a középosztály családjainak ezrei, akiknek pedig Magyarországon rendes otthonuk és kis vagyonkájuk volt.....”⁷

Az előzőeket összegezve egyértelmű, hogy az északi irányú visszavonulás egyik kevés, lehetséges útvonala volt a Sajó völgye, a vasút és a Bánrévén átvezető közutak. A visszavonuló katonaság és a menekülők hihetetlen tömegben jelentek meg ezeken a helyeken.

„.....1944 augusztusában harmadik napja voltunk otthon szabadságon, amikor SAS-behívóval berendeltek az iskolába mindnyájunkat. A románok átállása következtében súlyos helyzet alakult ki Erdélyben. Bevonuláskor Marosvásárhely érthetően más képet mutatott, mint alig két hónappal korábban, amikor csapatzászlónk átvétele alkalmából díszlegettünk a Fő téren. Az a Nimród, amelynek parancsnokaként feszítettem, már valahol a harcoló csapatoknál szolgált. Az iskolának még maradt néhány Botondja, és rövidesen esti riadókor azokra szálltunk föl, puskával, golyószóróval felfegyverkezve. Már nem emlékezem, hogy a román-magyar határ melyik pontjára vittek ki bennünket, ahol a román betörést kellett volna feltartóztatnunk. Annak érdekében, hogy harcba vethetők legyünk, gyorsan feleskettek bennünket. Kora hajnal volt még, teljesen sötét, amikor a nyári éjszakában kiáltás ébresztett fel: Regéczy, futásban az oszlop elejére, mert itt van az édesapja! (Édesapám a kassai hadtest vezető orvosa volt, és mivel éppen Erdélyen keresztül települtek hátra a kórházai, parancsnoki kocsijával beugrott az iskolába, elbúcsúzni a fiától, s onnan irányították utánunk. Szabályosan jelentkeztem, ahogy az egy ezredest megillet, megöleltük egymást, s legközelebb akkor találkoztunk, amikor 1948 szeptemberében súlyos betegen hazajött szovjet fogságból.

Az időközben beérkezett parancs szerint a növendékeknek részt kellett venniük a Telkibánya-Abauj vár térségében létesítendő védelmi vonal elkészítésében. Szeptember 2-án megérkezett az elvonulási parancs, és a kisállomásra betolt szerelvénybe elkezdtük a bevagónírozást. Este 7 órakor indult a szerelvény. Nem gondoltuk, hogy ez a búcsú az iskolától. A sorozatos légítámadások, valamint egyéb katonai szerelvények által okozott közlekedési zavarok miatt 7-én érkeztünk Hidasnémetibe, és megkezdődött a kirakodás. Gyalogmenetben, teljes felszereléssel Telkibányára mentünk (16 kilométer) és elfoglaltuk a szállást egy üdülőben. Másnap a szállás rendbehozatala és a laktanyarend kialakítása következett.

A növendékek feladata kettős volt, egyrészt az erődvonallal kiépítésének műszaki irányítása, másrészt partizántámadás elleni védelem. Az építési munkákat zömmel katonai szolgálatra alkalmatlan, de SAS-behívóval mozgósított emberek végezték. A hírek szerint Sátoraljaújhely térségében dobtak le ejtőernyős partizánokat, de mi nem találkoztunk velük.

⁷ Vitéz Major Jenő vezérezredes Emléktörödékek Visszaemlékezés az 1944. március és 1945. július közötti háborús eseményekre (Az idézett rész az áthelyezésére vonatkozó parancsból való, amikor is a Németországba vitt, magyar hadkötelezettek felügyelője lett.)

A műszaki munkák elkészítésének oktatása után megkezdődött a védővonal kitűzése. Az első lépésben harckocsiárkok elkészítésére kaptunk utasítást, majd megkezdődött a zászlóalj-támpontok kiépítése. A Debrecen környéki csaták idején a szovjet előretörése miatt október 11-én parancsot kaptunk a munka befejezésére és az azonnali elvonulásra. Másnap a málhát szekerekre pakolva gyalogmenetben elindultunk nyugati irányba. Október 15-én Sajópus-pökibe értünk, ott szállásoltunk be, ahol az esti órákban értesültünk arról, hogy a kormányzó a harcok beszüntetésére adott parancsot. Másnap hajnalban továbbgyalogoltunk erőltetett menetben attól tartva, hogy az oroszok bekerítenek bennünket. Az esti őrseget az esetleges támadás veszélye miatt megerősítettük.....”⁸

„.....Szeptember

1., péntek – A honvédeskü letétele után híre jár az erdélyi erődvonalak átépítésének. Éjjélkor riadó, mert a románok betörték Nyárádtőnél. Bevetésre azonban nem kerül sor, csak a legénység megy.

2., szombat – Kijön az elvonulási parancs, felkészülés, délben bevagonírozás. Este 7-kor indul a szerelvény. A Hernád-völgy védelmi vonalának kiépítéséhez vezénylés. Erdély védelmét az oroszok gyors előretörése miatt a hadvezetőség már feladta. 3., vasárnap – Szászrégen, Déda, Szeretfalva, Dés az utunk. Az oroszok elfoglalják Sepsiszentgyörgyöt és Kézdivásárhelyt.

4., hétfő – Fürdés a Szamosban, s azután tovább a Zsibó-Nagybánya útvonalon. Az oroszok elfoglalják Gyergyószentmiklóst.

5., kedd – Útvonal: Szatmárnémeti-Királyháza. Átlépés a Tiszán. Találkozás a nagyváradi tüzer-hadapródiskola szerelvényével.

6., szerda – Útvonal: Nagyszőlős-Beregszász-Csap-Sátoraljaiújhely, majd át Szlovákián. Estére Kassán kimenő.

7., csütörtök – Hidasnémetibe érkezés, kirakodás. Gyalogmenetben teljes felszereléssel (16 kilométer) Telkibányára. Szállás egy OTI-üdülőben.

8., péntek – A szállás rendbehozatala, szobaszemle. Csíkszereda elesik. 9., szombat – Műszaki előadás és oktatás a védővonal építéséről. 10., vasárnap – Templomba menetel a faluba.

11., hétfő – Megkezdődnek a védővonal építési munkálatai. Az emberek harckocsiárkokat ásnak. Elesik Nagyszeben.

12., kedd – Tovább folyik a munka. Elesik Székelyudvarhely. 13., szerda – Munka a védővonalon.

14., csütörtök – Elesik Marosvásárhely, őrraj riasztása, a környék átfésülése eredmény nélkül. Közben még egy lövés dördül, tartani kell, a partizán veszély tol. Elkészül a szervezési táblázat és beosztás. Kivonulás szemrevételezni a védővonal helyét. 15., péntek – Elkészül a szervezési táblázat és a beosztás. Kivonulás szemrevételezni a védővonal helyét.

16., szombat – Kivonulás munkára. Elkezdjük a kitűzést. 17., vasárnap – Folytatódik a kitűzés. Elesik Temesvár és Arad.

⁸ Emléktörődék: Regéczy-Nagy Lászlótól A marosvásárhelyi Magyar Királyi „Csaba királyfi” Honvéd Gyorsfegyvernemi Hadapródiskola 1941-1945

18. hétfő – Megkezdődik a zászlóalj támaszpontok kiépítése a védővonalon. Rajok feladata a kitűzés, azt kell befejezni a hó végéig. 19-30-ig – Folytatva a kitűzést minden nap. Elesik Nagybecskerek.

Október

1-10-ig – Megkezdődik a körletek kiépítése. A munkaszolgálatosok ásóval, csákánnyal dolgoznak.

11., szerda – A munka befejezése. Az oroszok gyors előretörése miatt nagy a veszély a bekerítésre. Gyorsan pakolás, a málhát szekerekre teszik.

12., csütörtök – Gyalogmenet. Útvonal: Gönc-Hidasnémeti-Tornanádaska. A falusiak tejet, vaját, túrót adnak.

14., szombat – Útvonal: Szin-Szinpetri-Jósvafő-Aggtelek-Trizs. Szállás egy csűrben. Kecskemét elesik.

15., vasárnap – Útvonal: Kelemér-Serényifalva-Bánréve-Sajópuszpöki. Horthy kapitány. Szekereken folytatódik az út, de Hadházy alezredes megjelenik, leállítja az oszlopot, közli, hogy Szálasi átvette a hatalmat. Este szigorú őrségadás, mert az oroszok igen közel vannak.

16., hétfő – Szekéren tovább: Ózd-Hódoscsépány-Arló-Járdánháza-Borsodnádásd. Itt Frank alezredes leszállít mindenkit a kocsikról. Gyalog tovább Szentdomonkos-Pétervására. Minden faluban nyilasok vannak. Megtudjuk, hogy Dalnoki Miklós Béla altábornagy és Vörös vezérezredes átállt az oroszokhoz.

17., kedd – Menetvonal: Nádújfalu-Nemti-Kisterenye. Nemti lakossága nagyon kedvesen fogadja az alakulatot.

18., szerda – Menetvonal: Mátraverebély-Pásztó-Szurdokpuszpöki-Jobbágyi, szekéren. 19., csütörtök – Pihenő Jobbágyiban. Mákostésztát lehet főzetni. 20., péntek – Menetvonal: Szarvasgede-Vanyarc-Bercel.

21. szombat – Gépkocsival lenne tovább, felkészülve várjuk a járműveket, de nem jönnek.

22. vasárnap – Frank alezredes megjelenik, eskütételhez sorakozás és felesketés Szálasi. Utána gépkocsira, menetvonal: Aszód-Budapest-Torbágy. Késő este egy sváb házban igen jó szállás.

23., hétfő – Szállás egy pelyvácsűrben. 24., kedd – Eltávozást lehet kapni Pestre. Elesik Makó.

25., szerda – A budapestiek szabadságot kapnak. Új szállás keresése, mert a csűrben rettenetes a hideg.

26., csütörtök – Délelőtt bevagónírozás, délben, egy házban jó ebéd. Este ismét bombázzák Budapestet. Borzalmas tűzijáték.

27., péntek – Végre elindul a szerelvény, de csak Ácsig jut.

28., szombat – Nyílt pályán állás. Javítják a vágányokat, mert a vonalat szétbombázták. Délután körülbelül 3 kilométer tovább.

29., vasárnap – Vesztegelés. Este Komáromba, majd tovább.

30., hétfő – Befutunk Győrbe. A város szét van bombázva. Pár óra állás. A győriek hazamehetnek. Délután tovább Pápa felé.

31., kedd – Vaszaron megáll a szerelvény. Nagy a csűrhe. Kápolnás százados a napostiszt, megelégteli és csuklót tart. Szalay százados négy kerékpárossal nekivág, hogy a gépkocsikat elhozza. Délután bemenetel Pápára, majd Celldömökre. Itt bevonulnak a pesti

szabadságosok közül néhányan. Éjjel érkezés Szombathelyre. Az idevalósiak hazamehetnek. November 1., szerda – Délután tovább Vasvárra, útközben légiriadó. A huszárok Rábahidvégen leszállnak. A lövészek gépkocsin mennek Mikosdpusztára egy nagyon szép kastélyba. Prima szállás (gróf Czierernél).

Vasváron értesültünk arról, hogy az iskola felszerelésének áttelepítése szeptember 2-től kezdődően négy szerelvénnnyel Szlovákián keresztül történt, és szeptember közepére a szerelvények megérkeztek Vasvárra. A vasúti szállítás közben a szerelvényeket több ízben partizántámadás érte, ezért a rajta utazó polgári személyeket tehergépkocsikkal Lévára, innen a balatonlellei honvédüdülőbe szállították, majd onnan tovább Vasvárra. A szerelvényeket Érsekújváron szőnyegbombázás érte, minek következtében igen nagy anyagi kár keletkezett. Vasvárról tehergépkocsikat kellett indítani a még menthető anyag beszállítására. A személyek elszállítását és az anyagmentést is Avar József százados végezte.

Az iskola parancsnoka még mindig Saád József alezredes, Altorjay ezredes frontszolgálata miatt.....”⁹

Az is teljesen egyértelmű volt, hogy a német – magyar csapatok a kiépített védővonalakon próbáltak szilárd védelmet kialakítani.

A térség vasúti hálózata

Tették ezt annál is inkább, mivel az Alföld elesett és a védelem csak az Északi – Középhegység, a Duna – vonala lehetett. Az elesett területek csapatainak egy része is erre észak felé próbált hátrálni és a harcot folytatni. A nyílt téren már esélyük sem volt a százával támadó szovjet páncélosokkal szemben.

A támadók természetesen a folyóvölgyekben kiépített főközlekedési utak, vasutak mentén támadtak, mivel itt mind az előrejutás, mind az utánpótlás könnyebbnek látszott.

Az erősen leharcolt csapatok, a jelentős túlerőben támadó ellenséggel szemben, a védekezést és a visszavonulást ezekben a térségekben főként a Hernád, Bódva, Sajó – völgyén tudták megtenni.

A Sajó-völgy iparának, bányászatának, közlekedésének igen nagy szerepe volt a háborús erőfeszítésekben. A diósgyőri, ózdi kohászati üzemek, jelentős fegyvergyártási kapacitás – diósgyőrben készültek a lövegcsövek – a rimamurányi, salgótarjáni kohászati kapcsolatok, a felvidék e részeihez közeli vas- és ásványbányák, papírgyárak, fakitermelés nagy jelentőséggel bírtak. Trianon után felértékelődtek a borsodi, ózdi barnaszénkészletek, melyek bányái szintén e térségben voltak és ezek nélkül sem az ipar, sem a vasút nem létezhetett. A vasúti közlekedés és szállítás abban az időben az egyetlen nagykapacitású lehetőség volt. A szövetséges bombázások, a román olajmezők elvesztése addigra már egyértelműen üzemanyaghiányt okoztak a német és magyar seregeknek.

⁹ Elekfy Tibor: Napi feljegyzéseim A marosvásárhelyi Magyar Királyi „Csaba királyfi” Honvéd Gyorsfegyvernemi Hadapródiskola 1941-1945

Itt említjük meg, hogy 1944. szeptember 22. után, Sajókaza mellett, a Sajó-folyó árterén kialakított tábori repülőtérre települt a SG. 2. Stuka Geschwader (Ezred, Hans-Ulrich Rudel alezredes, ezredparancsnok) III. Gruppe-ja (osztály). Az alakulat, a már korszerűtlen,

Ju-87D-5 változatot repülte, de igen figyelemre méltó eredményeket ért el így is.

*Sajókaza tábori repülőtér,
1944. szeptember-október*

Október közepe táján még ezen a repülőtérén voltak, mivel a Sajó hirtelen áradása ezekben a napokban volt, és a naplók szerint a víz előntötte a gépeket. 8 napig nem tudtak bevetésre járni! 1944. október 19-én még innen felszállva támadtak Debrecen környéki célokat.¹⁰

*Az Aranyasas hivatkozott számában csak a SG. 2. Stuka Geschwader itteni működéséről esett szó, azonban visszaemlékezés alapján német vadászalakulat, vagy annak egy része is volt a kérdéses időben a sajókazai repülőtérén.*¹¹

A szemtanú szintén a miskolci Gépípari Középiskola III. éves diákja volt abban az időben és a barcikai Kiserőmű-telepen laktak. Emlékezete szerint a gépek száma 20...25 db lehetett. Mint fiatalok rendszeresen látogatták a repülőtér, figyelemmel kísérték az ott folyó munkát, annak ellenére, hogy ez haditerület volt, a németek nem bánták, ha a fiúk ott vannak!

A Sajó árvize emlékezete szerint október első harmadában volt. Emlékezett arra is, hogy a gépeket Szuhakálló felé, a magasabban fekvő területekre menekítették.

A történetekről beszélgetve közölte, hogy Sajókazinc és Barcika térségében német és román Me-109 vadászgépek, légi harcot vívtak, az időpontra sajnos nem emlékszik, de ez a román légierőnek a térségben végzett tevékenysége alapján 1944. szeptember 6.-a után bármikor lehetett. Erre nézve támpontot adhatnak, a következőkben összefoglalt – a térséget ért – légitámadások összesítései.

Az angol-amerikai stratégia a román kiugrás után a „kibombázni Magyarországot a háborúból” elv alapján épült fel és ezek után már nem csak a legnagyobb ipari objektumok, a fegyver- repülőgépgyártás, olajfinomítás, hanem a közlekedési csomópontok, a szállítás, a vasút, a hidak, repülőterek is a közvetlen támadások célpontjai lettek.

Horthy Miklós kormányzó 1944. október 15-i, sikertelen fegyverszüneti kísérlete, majd az ezt követő nyilas hatalomátvétel, ezt a helyzetet még jobban súlyosbította.

Ezeknek eredménye – sok más eseménnyel együtt – egy másik visszaemlékezésünk, 1944. október 21-ére vonatkozó része.¹²

¹⁰ Aranyasas, 2007. június 58. oldal Jánkfalvy Z: Százezer rubeles vérdíj (Hans-Ulrich Rudel)

¹¹ Begov Aladár visszaemlékezése

¹² Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve légtérében 1944. október 21. Amerikai vadászgépek alacsony támadása

A lényeges mennyiségi fölényben levő amerikai bombázók és vadászok megfékezésére már nem volt erő. A támadó bombázókat védő vadászok jelentős része ennek megfelelően alacsony támadási feladatokat hajtott végre, rombolva mind a közlekedési eszközöket, élőerőt, zavart keltve mind a katonai, mind a polgári személyek között.

Augusztus végétől a szövetséges hadászati légierő elsőrendű feladata lett Magyarországon a 2. és a 3. Ukrán Frontok támadásainak hadászati biztosítása.

Az USAAF és a RAF egyértelműen olaszországi bázisokról repülték feladataikat.

SZÁLASI FERENC KIÁLTVÁNYA

1944. október 16.

A Kormányzó úr visszavonult az államügyek vitelétől, és tudomásul vette Lakatos Géza miniszterelnök és kormánya lemondását. A rendkívüli helyzetre és körülményekre való tekintettel hozzájárult ahhoz, hogy az államfői kérdés rendelkezésére háromtagú kormánytanácsot alakítsak, valamint az államfői hatalom gyakorlására vonatkozó javaslatnak előterjesztése és törvényes formák között történő elfogadása időpontjáig magyar királyi miniszterelnöki minőségben ideiglenesen a kormányzói jogkört is gyakoroljam, nehogy a késedelemből nemzetünkre és hazánkra súlyos kár és veszedelem származzék.

Budapest, 1944. október 16.

Szálasi Ferenc
miniszterelnök

Ugyanettől az időponttól rendszeressé váltak a szovjet taktikai és hadműveleti bombázókötelékeinek magyar célpontok elleni támadásai, mivel ekkorra a szárazföldi hadműveletek is elérték az országunk területét.¹³

A repülési szakkönyvekben általában 300 km távolságban szokás a szovjet taktikai bombázások támadási mélységét megadni. A térképen Rimaszombathoz viszonyítva megadtunk egy 200 és egy 300 km távolságkört. Ez alapján látható, hogy a mely területeken lehettek a támadás kiindulási repülőterei

A 200 km keleten Huszt-Munkács, délkeleti irányban Debrecen-Nagyvárad, déli irányban Csongrád-Kiskunfélegyháza.

A 300 km távolság a Tatár-hágóig, Kolozsvárig, Temesvárig tart!

A dátumok alapján egyértelműen kijelölhetők azok a területek, melyek az általunk vizsgált – 1944. október 31 – időpontban már szovjet megszállás alatt voltak.¹⁴

¹³ Pataky-Rozsos-Sárhidai: Légi háború Magyarország felett II. 169. oldal

A 2. Ukrán - a térképen délről Debrecen-Nyíregyháza felé, valamint Kolozsvár irányából támadó - Frontot az 5. légi hadsereg támogatta (Gorjunov repülő vezérezredes; 1100 db gép).

Ennek része volt az 5. gárda-csatarepülő- és az 5. gárda-vadászrepülőhadtest. A magyarországi bombázások zömét az A-20 Boston gép változataival végezték, jóval kisebb számban szerepelt a Pe-2; Il-4; DB-3F; B-26; Marauder és B-25 Mitchell, ill. C-47B gép a szovjet légierők állományában. A frontrepülők nagyobb részt Il-2/3m gépekkel bombáztak.

1944. szeptember 6 - 1945. január között ide osztották be, alárendeltségben, az I. román repülőhadtest 174 gépét, Emanoil Jonescu tábornok vezetésével. Ennek bombázóerejét az 50 He-111, Ju-88, S-79B Savoia gépek adták.¹⁵

A Sajó-völgyét az amerikai, és szovjet légítámadások mellett, a román bombázások is sújtották. A román repülők 1944. szeptember-december között, erdélyi, majd fokozatosan magyar célpontokra, 612 bevetést repültek, 805 felszállással, eközben 64 gépet vesztek. 1945. január 6-án vonták ki őket Magyarországról és Szlovákiába települtek, ahol a háború végéig újabb 36 gépet vesztek.

A 3. Ukrán Frontot Szugyec repülő vezérezredes támogatta, melybe 965 gép tartozott.¹⁶

A 4. Ukrán Front, amely az Északi-Kárpátokon próbált áttörni, a 8. légi hadsereggel működött együtt. (Zsdanov repülő altábornagy). Ennek kereteiben működtek a szovjet távolbombázó erők, melyek főleg éjszakai bevetéseket hajtottak végre.¹⁷

Az alacsonytámadások,¹⁸ valamint bombázások¹⁹ részletes adatait és a bővebb térséget ért, angol-amerikai bomba-, és repülőtémadásokat tüntettük fel a következő táblázatokban.

Ezt kiegészítettük a visszaemlékezésben történt helyszínnel és időponttal. A piros színnel jelzett adatok a „Légi háború Magyarország felett” műben nem szerepeknak.

Helységnév	Időpont	Támadók
Miskolc	1944.6.2	15
Görömbölytapolca (Miskolc)	1944.8.22.	RAF
Görömbölytapolca (Miskolc)	1944.8.23.	RAF
Miskolc	1944.8.28.	15
Diósgyőr	1944.9.13	8
Bánréve	1944.10.21	15F

¹⁴ Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve légterében 1944. október 31. A község bombázása.

¹⁵ Pataky-Rozsos-Sárhidai: Légi háború Magyarország felett II. 249. oldal

¹⁶ Pataky-Rozsos-Sárhidai: Légi háború Magyarország felett II. 249. oldal

¹⁷ Pataky-Rozsos-Sárhidai: Légi háború Magyarország felett II. 249. oldal

¹⁸ Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve légterében 1944. október 21. Amerikai vadászgépek alacsonytámadása

¹⁹ Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve légterében 1944. október 31. A község bombázása

Bélapátfalva	1944.10.21	15F
Edelény	1944.10.21.	15F
Miskolc (várostól nyugatra)	1944.10.21.	15F
Ózd ²⁰	1944.10.21.	15F
Sajószentpéter	1944.10.21	15F
Szilvásvár	1944.10.21	15F
Verpelét	1944.10.21	15F
Recsk	1944.10.21	15F

8 → 8. AAF

15 → 15. AAF

15F → 15.AAF vadászgépeinek alacsony támadása

RAF → Royal Air Force

? → kérdéses

A következő táblázatban a bővebb térséget ért, szovjet-román, bomba-, és repülő támadásokat tüntettük fel. Ezt kiegészítettük a visszaemlékezésben történt helyszínnel és időponttal.

Helységnév	Időpont	Támadók
Miskolc	1944.8.22.	SZ
Miskolc	1944.8.23.	SZ
Eger	1944.10.28	SZ
Eger	1944.10.30.	SZ
Bánréve	1944.10. 31	SZ
Putnok	1944.12.12	R
Putnok	1944.12.13	R
Vadna	1944.12.13	R
Losonc	1944.12.19	R
Miskolc	1944.12.19.	SZ
Salgótarján	1944.12.19.	R
Rimaszombat	1944.12.19.	R
Losonc	1944.12.20	R
Fülek	1944.12.21.	R
Fülek	1944.12.21.	R
Losonc	1944.12.21.	R
Losonc	1944.12.23.	R
Losonc	1944.12.24.	R
Losonc	1944.12.25.	R
Bükkszenterzsébet	1994.12.?	SZ
Füzesabony	1944.12.?	SZ
Rózsnyó	1945.1.22	R
Rózsnyó	1945.1.23.	R

SZ – szovjet

R - román

²⁰ Kutatásaink szerint a jelezett napon Ózdot légitámadás nem érte. A pontos helyszín Bánréve – Sajórecske – személyvonat – melyet amerikai vadászgépek támadtak meg.

A MÁV iratai alapján a következő események nevesíthetők, melyek a mi témánkhoz közvetlenül kapcsolódnak.

Helységnev	Időpont	Célpont
Miskolc	1944. 06. 02.	Légítámadás a miskolci Tiszai pályaudvarok ellen.
Miskolc	1944. 08. 28.	Bombatalálatok érik a miskolci Tiszai pályaudvart és rendezőt is. Az állomás vágányzatának nagyobb része elpusztul..
Ózd ²¹	1944. 10. 21.	Légítámadás az ózdi állomás ellen
Bánréve	1944.10..31	Bombatámadás a bánrévei állomás ellen.

Ózdot - főleg a vasútállomást - ért légítámadásról sem 1944. október 21-én, sem október 31-én nem találtunk hiteles adatokat a légi háborúkkal foglalkozó művekben!

1944. október 31-én azonban hullottak bombák Ózdra, de nem ipari, vagy közlekedési objektumokra, hanem a Kőalja városrész utcáira, házaira. A későbbiekben belátható, hogy ez sem célzott bombavetés volt, hanem a szovjet gépet eltaláló légvédelmi lövedék olyan súlyos kárt tett a bombázóban, hogy a személyzet kényszervetést hajtott végre. Sem a gépet, sem a saját életüket ezzel nem tudták megmenteni!

„.....1999. szeptemberének végén megváltozott a helyzet. Telefonon felhívott egyik ismerősöm és tájékoztattott, hogy jelentkezett nála egy szemtanú, aki információkkal rendelkezik egy Ózd mellett lezuhant amerikai bombázóról....

....Nagyon megörültem, mert a korabeli iratokban szerepelt egy amerikai bombázó gép eltűnése Ózd térségében, de tényszerű adatokkal ekkor még nem rendelkezttem a gép és személyzetének pontos azonosításához.

Néhány nap múlva megérkeztek a szemtanú, Fazekas József Úr, által látott esemény adatai:

"1944. október 31.-én 3 bombázógép Sajónémeti irányából közeledett Ózd felé, kb. 1500 méter magasságban. Az egyik gépet az un. "Drótos-hegyen" lévő gépágyú tűz alá vette és el is találta. A jobb oldali motorból azonnal erős füst tört elő, majd a gép 10 bombájának kioldása után zuhanni kezdett. A hatalmas madár az ózdi kohászat egyik telepén lévő koksztárolóba zuhant és felrobbant. A személyzet összeégett, így a temető gondnoka két koporsóba rakta a tetemeiket és eltemette azokat.

Egy év múlva a sírt feltárták és a benne lévő testeket ismeretlen helyre szállították."

Tovább javította a sikeres kutatás lehetőségét az a tény, hogy a Csenedőrség jelentése szerint azon a napon valóban történt egy ellenséges géplezuhanás abban a körzetben.

Az eddigi iratgyűjtéseimkor megszokott alaposságot szem előtt tartva, hozzáláttam a további információk gyűjtéséhez.

²¹ A helyszín a MÁV irataiban is helytelen. Ózdot e napon nem érte támadás! 1944. október 31-én történt támadás Ózd település ellen, de a légvédelmi ütegek a támadó szovjet gépeket elűzték és egy gépet le is lőttek. A bombázás a lelőtt gépről történt és nagy valószínűséggel a találat utáni kényszervetés volt, mert csak a település szélét érték a bombák és nem a lényeges részeket.

Már másnap bejelentkeztem a Mezőcsáti Levéltár vezetőjénél, korabeli iratok vizsgálatára. Ebben a kis vidéki Fióklevéltárban őrzik ugyanis Borsod- Abaúj- Zemplén Megye Halotti Anyakönyveit, melyek átvizsgálása elengedhetetlen egy ilyen esemény tényszerű kivizsgálásához.

Október 17.-én hajnalban indultam el Mezőcsátra. Korán érkeztem, de a Levéltár munkatársait is annyira felvillanyozta jövelelem célja, hogy nyitva tartás megkezdése előtt munkához láthattam. A kiszolgálásra nem lehetett panasz, az egyik hölgy folyamatosan hozta a hatalmas poros köteteket. Közben a hölgyek egy szüleiktől hallott esetet is elmeséltek, miszerint Mezőcsát mellett is leszállt egy amerikai bombázó, de ezt az oroszok üzemanyaggal feltöltötték és ezután elrepült. Ezt az információt is lejegyeztem későbbi kutatásaim folytatásához. A nyitvatartási idő végéig 45 település, 1943-46 közötti haláleseteit sikerült tételesen átvizsgálni.

Kiderült, hogy az Ózdon lezuhant gép nem az általam keresett amerikai bombázó, hanem egy szovjet DB-3F vagy Pe-2-es repülőgép volt, ugyanis a légénység halálesetét név szerint is anyakönyvezték

IVANOV Peter Ivanovics	25 éves
CHARLES Jegor Vaszilovics	
MUCHTAROV Michael Magovi	
BAKTAROV Viktor Vaszilovics	21 éves
OSZIPOV Michael Pavlovics	22 éves

Ezen kívül 5 magyar pilóta halálesetére is fény derült, valamint szintén 5 településen összesen 224 polgári személy halálesete következett be angol-amerikai légitámadások következtében.

Az amerikai gépnek azonban semmi nyomát nem találtam.....²²

1944. október 31-én Bánréve bombázását Pe-2 (esetleg Tu-2) gépek hajtották végre! A község és a vasút bombázására a gépek Ózd felől érkeztek!²³

A megfigyelt viselkedésük és a bombázás „pontossága” is arra utalnak, hogy bizonyos zavarodottság lehetett a kötelékben az előzmények miatt!

Bánréve felett megfigyelt számuk (5-6) nem egyezik az előzőekben megadottal, illetve az Ózd felett már elvesztett gép miatt, onnan már csak két gép repülhetett tovább. Ezek esetleg csatlakoztak egy másik rajhoz, ezért lett a számuk öt?

A személyzet létszáma, a Pe-2 típuson 3 fő, a DB-3F gépeken lehetett 5 fő, esetlegesen B-25 volt az Ózd felett lelőtt gép?

Érdekes, hogy sem a MÁV történésekkel, sem egyéb repülési eseményekkel foglalkozó szakirodalom nem említi az Ózdot ért berepülést, illetve támadást 1944. október 31-én!

²² Kutatás egy 60 évvel ezelőtt lezuhant gép roncsai után. Jánkfalvi Zoltán cikke Aranyas 2004. december

²³ Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve légterében 1944. október 31. A község bombázása

A Sajó-völgyében a térkép, illetve más művek, visszaemlékezések alapján a következő dátumok azok, amelyek a szovjet megszállás kezdetei:

- o Miskolc 1944. december 3.
- o Bánréve 1944. december 20.
- o Rimaszombat, 1944. december 21.

Bánrévén a háborús cselekményekkel kapcsolatosan katonák, polgári személyek is eltemetésre kerültek. Az 1944. november 14-én történt faszesz- mérgezés itt eltemetett katona áldozatairól – erről szól ez a történet - a későbbiekben majd részletesen írunk. A Bánrévei illetőségű, illetve az itt áthaladó kórházvonatokon elhaltakról itt nem emlékezünk meg, mert az egy más történet.²⁴

²⁴ Részletesen Rónaföldi Zoltán: Múltba nézek... Bánréve. Fejezetek a település és környezetének történetéből, című munkában.

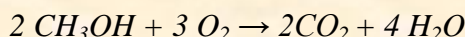

A metil-alkohol, vagy faszesz

A metanol (metil-alkohol, faszesz, CH_3OH) a legegyszerűbb telített alkohol (az alkoholok homológ sorának első tagja). A faszesz (triviális) elnevezés abból adódik, hogy korábban száraz fa lepárlásával állították elő, bár a faecet desztillálásával, függően a készülék minőségétől, metil-alkoholon kívül metil-acetát, aldehid és némi etil-alkohol is keletkezik.²⁵

Az egyiptomiak halottaik bebalzsamozására fenyőfélék száraz desztillációjával kapott metanolos kátrányoldat, gyanták és egyéb adalékok keverékét használták. Metanolt tisztán először Robert Boyle ír kémikus állított elő 1661-ben, puszpáng (*Buxus sempervirens*) száraz desztillációjával.

Szintelen, jellegzetes szagú, standard körülmények között (kis viszkozitású) folyadék. Dipólus molekula, ezért vízzel jól elegyedik, maga is kiváló oldószer. Molekulája viszonylag kicsi. Könnyen összetéveszthető az etanollal, forráspontja azonban alacsonyabb az etanolénál. Tökéletes égése

Enyhe oxidációja során formaldehid keletkezik, erélyes oxidációja metánsav (hangyasav) képződéséhez vezet

Erősen mérgező, mert a szervezetben az alkohol dehidrogenáz nevű enzim formaldehiddé alakítja, ami pedig komoly sejtméreg. Mivel könnyen összetéveszthető az etil-alkohollal, a metanollal denaturált etil-alkoholt alkoholos italok hamisítására is használják, ami rendkívül veszélyes a metil-alkohol májkárosító hatásai miatt és könnyen a fogyasztó halálához vezethet, (50-75 g tiszta metanol elfogyasztása biztos halált okoz, de történt már haláleset 12 g elfogyasztása után is) de még enyhébb mérgezés (a fenti dózis töredékének szervezetbe jutása) is okozhat teljes vakságot. A denaturált szeszt emiatt ma már gyakran kevésbé mérgező anyagokkal készítik, és az ízt is kellemetlenné teszik. (Érdekesség, hogy ha metil-alkohollal mérgezett beteggel etil-alkoholt itatnak elsősegélyként, akkor a beteg szervezete a két alkoholt párhuzamosan - ugyanazzal az enzimrendszerrel - kezdi bontani, így a formaldehid képződése lelassul, káros hatása mérséklődik.

A metanol májkárosító hatása mellett veszélyes idegméreg is. A bőrön át is felszívódik, ezért hosszabb távon nem ajánlatos vele még a kezeket sem tisztítani.

A faszeszt többféle célra is használták a II. világháborúban. Az egyik gyakorlati felhasználási mód az volt, hogy a Bf-109 típusú, Messerschmitt vadászgépek motorjának volt egy teljesítményfokozó szerkezete. Ezen át az üzemanyaghoz metanolt lehetett adagolni, amely a motor teljesítményét – időlegesen – nagymértékben növelte. Egyes korabeli vadászpilóták szerint (Tobak Tibor, Pintér Gyula, Michna György....) az előírások szerint az alkalmazás nem haladhatta meg a 10 percet, mert ez után a motor véglegesen károsodott!

Valószínűleg üzemanyag hiányos helyzetekben, a gépjárművekben is használták.

Ugyanilyen helyettesítő anyagok voltak a barnaszén lepárlásából gyártott „műbenzin” és a fagáz, amelyet az előállítására alkalmas kályhák, kazánok állítottak elő és főleg gépkocsik üzemeltek vele.²⁶

Én a faszesz más egyéb egyszerű alkalmazásról a II. világháborúban nem tudok.

²⁵ Wikipédia

²⁶ A kályha forró tűzében a fa 85%-a gázzá, 15%-a szénré alakul. Valójában ezek égnék el. A hagyományos kályhákból ugyanis rengeteg el nem égett fagáz távozik kihasználatlanul a kéményen át és szennyezi a levegőt. A fagázzal hajtott járművek esetén ezt a gázt felfogták és ezzel működött a motor. Egyes források szerint a II. világháborúban nagyjából 1 millió fagázzal hajtott autó üzemelt!

A metanolt ma is gyakran használják belső égésű motorok üzemanyagaként, a salakmotorok is metanollal mennek, többnyire benzinnel 20-40% arányban keverve. Különösen gyakori ilyen célú felhasználása különleges autóversenyeken, repülőmodellekben, de a bioetanol mellett a biometanol felhasználása is egyre inkább teret hódít magának egyes országokban. (Biometanolról akkor beszélhetünk, ha az üzemanyag alapanyaga fa, vagy valamilyen más mezőgazdasági termék, szerves anyag.) Hagyományos benzinmotorokban – módosításuk nélkül – csak 10-20% metanol-tartalmú benzines üzemanyag-keverékek használhatóak.

Szintén használnak metanolt oldószerekben, valamint vízzel keverve fagyálló folyadékokban. Ilyen célú felhasználása azonban mérgező hatása miatt igen korlátozott.

A metanol leggyakoribb felhasználása azonban más vegyületek szintéziséhez, gyártásához, mint alapanyag szolgál. Metanoból állítanak elő többek között formaldehidet, ecetsavat, dimetil-étert, metil-terc-butil-étert (MTBE), valamint különböző műanyagoknak, festékeknek stb. is az alapanyaga.

További felhasználási területe várható az üzemanyagcellák elterjedésével. Ezekben a metanol katalizátor segítségével ég el a levegő oxigénjében, és így közvetlenül (igen jó hatásfokkal) szolgáltatnak elektromos energiát. Várható ezen felhasználási mód elterjedése a hordozható elektromos készülékekben.

A faszest korábban a fa lepárlásával (pirolízissel és desztillálással) nyerték, de ma már legtöbbször szén-monoxidból és hidrogénből állítják elő katalizátor jelenlétében (a szén-monoxid és hidrogén gáz keverékét szintézisgáznak nevezzük). Laboratóriumi előállítása lehetséges még klór-metán szubsztitúciós reakciójával (a klór-metánban a klórt hidroxicsoportha cseréljük), még inkább észtereinek (pl. oxálsavas-dimetil-észter) lúgos hidrolízisével.

Maga a metil-alkohol a hemoglobin és egyéb sejtek vastartalmához kötődik, ami által gátolja a sejtek életjelenségeit, így hozva létre toxikus állapotot. A szervezetből kis mennyiség a tüdőn keresztül távozik, nagyobb rész a vizelettel ürül változatlan formában vagy hanyagavként. A szervezetbe bekerült metil-alkohol, döntő többsége a máj közreműködése folytán ürül ki.

A metil-alkoholmérgezés kétféle módon jelenhet meg: akut vagy krónikus formában.

Akut (heveny) mérgezés

Az akut mérgezés egyszeri nagyobb adag metanol szervezetbe kerülése következtében alakul ki. A lappangási idő (amely a metanol mennyiségétől és a szervezet toleranciaszintjétől függően 8-48 óra is lehet) után hirtelen lépnek fel a tünetek, melyek hasonlíthatnak a heveny alkoholmérgezés tüneteire.

- fejfájás
- szédülés
- izomgyengeség
- hasi görcsös fájdalom
- émelygés, öklendezés, hányás
- változó mértékben zavart tudat: enyhe dezorientáltság és mély kóma is előfordulhat.

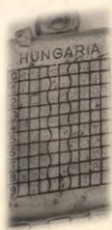
A betegek 50 százalékának komoly látási panaszai vannak, ezek lehetnek: látásélesség csökkenése, fénykerülés, látótérkiesés (ilyenkor a beteg bizonyos irányokba tekintve fekete

feltokat lát), vakság. Néha a mérgezés első tünete a hirtelen fellépő vakság. A központi idegrendszer egyéb károsodásaira utal a Parkinson-szindrómára jellemző remegés megjelenése.

Mit lehetett volna tenni a mérgezett emberekkel?

Amennyiben a mérgezés szájon át 1-2 órán belül történt, és a beteg nem eszméletlen, eredményes lehet a hánytatás. Ennek később a gyors felszívódás miatt nincs értelme. Ezen időn belül viszont még nem igazán veszik észre az emberek – az egyéb megtévesztő tünetek miatt – a mérgezésüket!

Ha van rá mód, itatni kell a mérgezettel fél vagy inkább egy deciliter tömény (40-50%) alkoholtartalmú italt. Az alkohol lebontása ugyanis csökkenti a metanol káros hatásait, az enzim kötőhelyeiért való versengésen keresztül (azaz az enzim az alkoholt fogja előbb lebontani). Így a baj elodázható, de csak akkor, ha utána szakértő orvos veszi kézbe a beteget!!!

Bánréve környezetében működő katonai kórházak 1944 őszén

Ebben az időszakban Bánréve településhez közel a következő katonai egészségügyi intézmények működtek. Egy részük, a folyamatos visszavonulást során került ide és csak időlegesen állomásozott a környéken. A leírásból majd látni fogjuk, hogy mindet evakuálták:²⁷

1. Putnok

- 70. honvéd csapatkórház,
- 113. tábori kórház (M.kir. 113. honvéd tábori kórház /Pápa, 1944) (113. táb. kórház pság 292/10 1943 IV 29)²⁸

113. táb. kórház pk	113. táb. kórház	H 490	1944 XI 20
113. táb. kórház pk	113. táb. kórház	H 490	1944 X 7
113. táb. kórház rk lelkész		H 490	1945 I 4

Sebészet	1944
Belgyógyászat	1944
Bőrgyógyászat	1944

2. Magyar Királyi 549. Honvéd Hadikórház, Rimaszombat (1942-1945.)

Rimaszombat, →Nyékvárkony, →Guta, →Travemünde²⁹

²⁷ A katonai kórházakat, amelyek az adott időpontban a környéken működtek, a veszteségi kartonokon esetlegesen feljegyzett kórházi szám alapján, illetve a Hadtörténelmi Levéltár katona-egészségügyi iratainak repertóriuma 1740 – 1980, valamint Számvéber Norbert: M. Kir. Honvédség tábori postaszámai a második világháborúban adatai alapján próbáltuk meg azonosítani.

²⁸ Számvéber Norbert: M. Kir. Honvédség tábori postaszámai a második világháborúban

²⁹ A két világháború közötti időben a helyőrségi kórházak és a csapatkórházak alkották a katonai egészségügyi szolgálatot. Ezt egészítette ki a honvéd rokkantház és az orthopédiai intézet, a József főherceg szanatórium, a közegészségügyi intézet és az egészségügyi anyagszertár.

A II. világháború alatt a tábori egészségügyi szolgálatban az első ellátást a sebesült a segély-, illetve kötözőhelyen kapta. Ezek tevékenységét segítették a dandárként szervezett egészségügyi oszlopok. A hadtestek és hadosztályok területén felállított tábori kórházakban már szakszerű orvosi kezelést kaptak a betegek. A hátszágba szállított sebesülteket útközben a betegellátó állomásokon kezelték. A határokon bakterológiai állomásokat és járványkórházakat állítottak fel, hogy a betegek ne hurcoljanak be fertőzést.

A hátszágban a sebesültek ellátását a békeállományú intézetek látták el, amelyek munkáját a vöröskeresztes és hadikórházak felállításával segítették. Az egészségügyi intézetek neve után feltüntettük székhelyüket, illetve - ahol ez megállapítható volt - kitelepítésük állomásait.

Az iratanyag nagy részét a kórházakban ápoltak kórlapjai, sérülési és műtéti leírásai, orvosi bizonyítványai alkotják - az egy személyre vonatkozó iratok együtt találhatók.

A kórházon belül ellátó parancsnokság, gazdasági hivatal és gyógyító osztályok szerinti elkülönítésben, azon belül évek szerint és az osztályon ápoltak betürendjében vannak az iratok. A fondok középszinten rendezettek, a kutatást áttekintő raktárjegyzék segíti.

3. Magyar Királyi miskolci 7. honvéd helyőrségi kórház (1920-1945)

1944-1945 in: Losonc, Mezőcsát, →Neuburg am Donau, →Rathenow

40 honv gy e III zlj pság	7 heörs kórház Miskolc	F 334	1943 XII 31
---------------------------	------------------------	-------	-------------

Sebészet	1938-1945
Belgyógyászat	1939-1945
Szemészet	1939-1945
Bőrgyógyászat	1940-1945
Fül-, orr-, gégeosztály	1939-1945
Fogászat	1939-1945
Fertőző osztály	1939-1944
Szülészet	1944

4. Magyar Királyi kassai 8. honvéd helyőrségi kórház (1938-1945.)

/1944-1945 in: →Lübtheen

3 hgy dd eü o pság	8 heörs kórház Kassa	P 604	1945 II 25
--------------------	----------------------	-------	------------

Hadigondozás	1940-1945
Sebészet	1939-1944
Belgyógyászat	1939-1945
Bőrgyógyászat	1939-1944
Fül-, orr-, gégeosztály	1939-1943
Szemészet	1939-1943
Fogászat	1939-1944
Fertőző osztály	1939

5. Magyar Királyi 299. vöröskereszt hadikórház (1942-1945.)

Miskolc, →Lillafüred, →Neuburg am Donau

Belgyógyászat	1942-1945
Sebészet	1942-1945

6. Magyar Királyi 312. vöröskereszt hadikórház (1943-1944.)

Kassa, Sátoraljaújhely

Belgyógyászat	1943-1944
Sebészet	1943-1944

7. 111.tábori. kórház, 1944-1945.

38

(Csíz, 1944. november! Eredetileg Gyergyó volt a székhelye).

(111 táb kórház sgt A 582, 1944 VII 19, 111 sz táb kórház sgt A 582, 1944 V 31, rk táb lelkész, A 582, 1945 II 19, tábori lelkész A 582, 1945 III 10, rk táb lelkész, A 582, 1945 II 19.)³⁰

Belgyógyászat	1944-1945
Sebészet	1944-194
Egyéb osztályok	1944-1945.

8. M. kir. 546. hadikórház

(Miskolc, → Szenc) 1943–1944

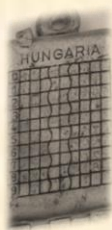
9. M. kir. 550. hadikórház

(Rozsnyó, → Tallós) 1944

10. M. kir. 551. hadikórház

(Kassa) 1944

³⁰ Számvéber Norbert: M. Kir. Honvédség tábori postaszámok a második világháborúban

Bánréve, 1944. november 14.

Az előzőekben bemutattuk a faszeszt és annak a technikai életben hasznos, de az emberi szervezetre gyakorolt szörnyű hatásait is.

A történelmi visszatekintés pedig a hadi helyzetről adott képet. 1944 őszén javában tartott a visszavonulás és a bánrévei vasúton is számolatlanul jöttek-mentek a szerelvények.

Az Alföld előzőnlése a szovjetek részéről viszonylag gyorsan végbement, így az ott nem harcoló német és magyar csapatokat az északi irányú utakon, vasutakon próbálták meg kivonni és rendezni. A Hernád, a Bódva, a Sajó és a Rima völgyek vasútjai, útjai hirtelen felértékelődtek és iszonyatos iramban és forgalommal zajlott itt az élet. Az Északi- Középhegységben megkapaszkodó védőket csak így lehetett ellátni, illetve az ott nem harcolókat így lehetett más területekre átdobni. A térségünkben a Miskolc – Bánréve – Feled – Fülek, a Bánréve – Sajóháza (Dobsina), a Bánréve – Ózd – Nádasd vasutak messze erőn felül teljesítettek, de a közutakon is szinte folyamatos volt a vonulás.

E történet előzménye, hogy két héttel korábban, 1944. október 31-én, a szovjetek bombázták a bánrévei vasútállomás egy részét és a községet is.³¹ Ezt viszont tíz nappal megelőzte egy esemény, 1944. október 21-én, amikor amerikai vadászgépek lőtték szét Bánréve mellett, az onnan indult személyvonatot.³² Zajlott tehát az élet keményen.

November 14-én történt az esemény, nevezetesen a bánrévei állomásra érkezett egy szerelvény, melyben vasúti tartálykocsik is be voltak sorolva.³³

Rövidesen elterjedt a hír a szolgálatban levő vasutasok, katonák között, hogy a tartálykocsikban alkohol található. Ez így is volt, csak azt nem értették sokan, hogy akkor minek a „halálfej” és a mérgezésveszélyre utaló felirat a kocsikon. Ezt úgy értelmezte az „*elszántabb és okosabb*” társaság, hogy ilyen módon, megtévesztéssel akarják megóvni a tartályokban levő alkoholt! Nos, ezek után megindult a „nép” és boldog-boldogtalan suttyomban csapolta és hordta a szeszt. A szolgálatban levő vasutasok nem tudták megakadályozni a tragédiát, mert az állomáson katonavonatok, katonák tömege volt és a közúton is folyamatosan mentek a visszavonulók. A kocsik hatékony őrzéséről az állomás katonai személyzete nem gondoskodott, ennek aztán végzetes tragédia lett az eredménye.

Rónaföldi nagyapám szolgálatban, jelen is volt a helyszínen, amikor a katonák, vasutasok vödrökkel, csajkákkal „megcsapolták” a tartálykocsit, vitték, itták a szeszt, vonatra szálltak, tovább utaztak....!

Nagyapa Kárpátalján, Szentmiklóson³⁴ született és csak Trianon után jött át Magyarországra. A család Szentmiklóson jelentős erdőbirtokkal rendelkezett, ezért az ottani fűrészüzemekkel, falepárlókkal, egyéb feldolgozókkal kapcsolatban álltak. Gyerek és fiatalkorában sokszor megfordult az ottani erdészeti és fafeldolgozó telepeken, ahol természetesen a falepárlás is történt (faszesz). Talán itt tehetett szert arra a tudásra, hogy a szesz szaga alapján, a jelzett napon kijelenthesse a fosztogató társaság egy részének, „*Ne igyátok meg, mert ez faszesz, halálos méreg!*” Természetesen a jó szó semmit sem ért!

Nagyapám pedig nem volt az „ellensége” az alkoholnak, számos családi nézeteltérés is volt ilyen ügyekből, de ekkor és ebből nem volt hajlandó inni! Szerencsére!!! Amikor e napon

³¹ Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve térségében, 1944. október 31.

³² Rónaföldi Zoltán: Légi események Bánréve térségében, 1944. október 21.

³³ id. Rónaföldi Zoltán visszaemlékezése

³⁴ Szentmiklós, egyes időszakokban Beregszentmiklós, Szolyvaszentmiklós, ma pedig Csinadijevo.(Ukrajna)

a vasútállomási szolgálatából hazatért és elmesélte otthon a dolgokat, nagymamám nem hitte, hogy nem ivott! Később napokon át rettegett, mert már a községben terjedt a hír a mérgezésről és sokan a vasutasok közül is látásukat veszítve, lassú kínlődás közben haldokoltak.

Apám visszaemlékezése szerint (17 éves) ekkor még Bánrévén a közigazgatás, a vasút, a honvédség és a csendőrség is még látszólag szabályosan működött, de már a rend és a fegyelem nem a régi volt. A visszaözlő katonaság, a menekülő polgári személyek, a családokhoz való beszállásolások és egy csomó dolog már előre vetítette a későbbi dolgokat.

A visszaemlékezésekből egyértelműen arra tudtam következtetni, hogy a mérgezés mind a civil, mind a katonai személyek között időben és térben olyan rapszodikus volt, hogy csak az események „kiszélesedése” után lehetett erre egyértelműen gyanakodni. A katonai szerelvényeket az állomásról tovább indították. Akik már ittak, vagy a vonatokon fogyasztották a faszeszt, azok majd csak később és már másutt lettek rosszul.

A tünetek és a lefolyás természetesen nagymértékben függött az elfogyasztott alkohommennyiségtől, a testtömeghez viszonyítva. Volt olyan ismerős vasutas család, ahol a férj ivott, de csak keveset, szerencsére megúszta rosszullettel. Másik helyen viszont az italozónál általános rosszullet, fejfájás következett, amely hosszú órákon át tartott. Ez számos egyéb betegségnek a tünete is lehet, és csak akkor döbrentek meg, amikor a látásvesztés „megvakulás” bekövetkezett. Ekkor már általában nem volt semmi lehetőség, ezután pedig a halál következett.

Néha tehát több óra is eltelt, (8-48?) amíg azonosítani lehetett az eseményeket és ezt a másokéval egybekapcsolva, egyértelműen értékelni a helyzetet!

A putnoki Magyar Királyi Gazdasági Felső Leánynevelő Intézet, ahol ezekben az időkben a 70. és a 113. csapat és tábori kórházak működtek

A mérgezés és annak egy idő utáni azonosítása megtörtént, amikor már tömegesen voltak rosszul az emberek. A bánrévei állomásra beérkező és áthaladó katonai kórházvonatok nem voltak hajlandóak mérgezett

katonákat átvenni, egyébként is tele voltak súlyos sebesültekkel. Innentől kezdve a súlyosság, és a társak bajtársiassága döntött el sok mindent. Az előzőekben felsorolt kórházak közül a miskolci és a kassai túl távol esett Bánrévétől. Ami szóba jöhetett a segítségnyújtásban az a putnoki, a csízi és a rimaszombati volt. Putnokon a leánynevelő intézetben akkor katonai szükségkórház volt, ahol az orvosok megpróbálták segíteni. Már ha volt olyan katonatárs, aki járművet szerzett és elvitte társát ide, vagy más katonai kórházba. Akik a továbbinduló katonavonatokon ittak, csak később, út közben lettek rosszul. Az egyik ilyen gócpont tehát Bánréve, itt történt az alkohol vételezése, lopása³⁵ és már itt is sokan fogyasztottak belőle. A másik Putnok, ahová jó néhány mérgezettet eljuttattak társaik a kórházba, a harmadik letragikusabb hely viszont Feled volt. Itt már betegen, holtan nagyon sok embert kiraktak a vonatokból.

³⁵ Időközben egyértelmű lett, hogy a Miskolc – Bánréve vasúton végighaladó tartálykocsikból talán más helyeken is csapoltak le alkoholt, de a legnagyobb „vételezés” Bánrévén történt.

Érdekes módon, erre az eseményre, két visszaemlékezésben is rátaláltunk. Az egyik szerzője, Kiss György, munkaszolgálatos ügyvéd, akiket vasúti szállítással, hoztak Erdélyből és Bánrévén, illetve a szomszédos Sajólénártfalván élte át ezt az eseményt, mint az alakulat felcsere.

A másik Földes György őrzető, akinek alakulata szintén ezen a vasútvonalon vonult a kérdéses időben.

Bánréve vasútállomás

... "Szerelvényünk néhány kilométerrel Sajólénártfalva (ma Lenartovce CSD) állomás előtt vesztegelt.³⁶ Nem tudott re jutni, mert a visszavonulás következtében, előttünk végig katonai alakulatokkal megrakott szerelvények vártak az indulásra.

Éjszaka volt. A szomszédos sínparra egy vonat futott be. Kis idő múlva a befutott szerelvény mellett nagy mozgolódásra, igen élénk beszélgetésre lettem figyelmes. A mi vagonunkból is a keret néhány tagja leugrott és csak nagy sokára tértek vissza. Hangoskodtak, nyilván ittak, ezután csend lett. Elaludtam. Amikor reggel felébredtem, a felvigyázó egyik keret, Varga Károly őrzető (civilben békési kubikus) könyörög, kéri segítségemet, mert már csak alig lát. . .

– Mi történt őrzető úr magával, hiszen az előző nap még kutyabaja sem volt?

Az éjszakai szerelvény tartálykocsikból állt. A szomszédos szerelvényekről a különböző alakulatok katonái, hogy a tartálykocsikban lévő szeszt fasszolják,³⁷ Varga is lement, vitte a cimborák kulacsait is, és még az éjszaka, kissé felvizezve ittak, de ő a kávéjába is öntött ebből és most. . . Mutatom a kinyújtott kezemen az ujjaimat, de. . . ő már nem tudja megmondani, hány ujjat lát. . . Rögtön felöltött bennem, hogy az őrzető nem szeszt, hanem faszeszt, metylalkoholt ivott és a mennyiséget is tekintve, válságos helyzetbe került.

Pillanatok alatt fellapoztam a Müller receptkönyvet és az olvasott ajánlás (natrium hydrocorum) alapján a századparancsnok útján elrendeltettem, hogy a fellelhető szódabikarbónát gyűjtsék össze, majd az ebből készített oldatot nyomban leitattam Vargával és egyidejűleg kértem a parancsnokot, hadd kíséreljem meg itt Sajólénártfalván megkeresni a községi orvost, hiszen Varga életveszélyben lehet!

Varga a parancsnok kedvence volt (a bajtársakhoz túlon túl szigorú, éppen ezért nem rokonszenveztek vele), ezért meghagyta, vigyem Vargát mindjárt magammal.

El is indultunk a sajólénártfalvai állomás irányába, de mielőtt még elértük volna az állomás épületét, feltűnt egy vöröskeresztel ellátott sebesültszállító kórház-vonat és így lépteimet – Vargát támogatva – arra irányítottam. Szerencsénkre a vonatnak is meg kellett állnia,

³⁶ A vasút vonalvezetéséből következik, hogy ez vagy a bánrévei állomás vágányhálózata, vagy az itteni fűtőház melletti vágánysor és az azon túli rész lehetett. (RZ)

³⁷ Katonai szleng, vételezést jelent, főleg az I. világháborús katonai irodalomban fordult elő.

így Vargát magam előtt tolva felkapaszkodtunk. A napos tiszt a kórház-vonat parancsnokához irányított. A törzstiszti rangot viselő parancsnok, külsőm után ítélve kollégájának nézett.

– Csak nem gondolod komolyan, – mondta – hogy én a frontról jövő kórház-vonat parancsnoka „ennek” a nyilvánvaló exitálásával rontani fogom a statisztikámat?

Megtagadom a felvételét, de egy gyors gyomormosást elvégezhetünk. Gyere, – szólott a segédtsíztjéhez – majd hárman megcsináljuk.

És ebbe a „háromba” engem is beleértett. Lefektettük Vargát, majd csövet dugtunk a szájába. Közben előre–hátra kellett döntenünk, de már alig jött ki valami a szájából.

– Felszívódott! Vidd a legközelebbi PUP-hoz (pályaudvar-parancsnokság), hogy kórházba utalják.

– Igenis! – szabályos tiszteletadással.

Nem rontjuk a statisztikát, ez fontosabb, mint egy emberélet! Újabb jelentkezés a saját parancsnokomnál. Rövid tanácskozás a segédtsíztjével. Kiállítják a menetlevelet. A parancsnokom egy tizedes lesz (a Debreceni Egyetem Madártani Intézetének az altisztje). A fiúk kiállnak az országútra, hogy lestoppoljanak egy gépkocsit, én leakasztom a mindig készenlétben lévő kenyérszakomat. Az úttesten már emelik is fel Vargát egy tehergépkocsi platójára, mi ketten a tizedessel mellé telepszünk. Irány: Bánréve, az ottani PUP. Az őrzető feltápáskodik, öklendezni kezd, mi ketten visszük a kocs hátsó falához és tartjuk a fejét. . . Itt közlik, hogy a putnoki leánynevelő intézetbe – mely szükségkórház – kell mennünk, ahol már a kórház tele van metylalkoholos mérgezetekkel. Kezünkbe nyomják a papírt, melyet a tizedes vesz át, és indulunk is kifelé. A PUP-tól néhány lépésnyire az útelágazásnál egy marcona német katona – mellén pléhtábla „Gendarmerie” – irányítja a forgalmat. Németül szólítom meg.

– Lebensgefährlich, . . . – legyen a segítségünkre.

És valóban, az első járművet, egy kis DKW-t leállítja. Hárman ülnek benne. A szabad hely is tele van szajréval. Reménytelennek látszik az ügy, de szemrevételezik Vargát, magával tehetetlen állapotában és kiintenek a kocsiból, az egyik feltartja a hüvelykujját, és így mutatja, hogy egy személyt elvisznek, és máris csinálják a helyet. Most az én tizedesem ura a helyzetnek.

– Nem lehet Vargát úgysem megmenteni – mondja – de menjen vele, üljön maga be és vegye Vargát az ölébe.

Közben átadja az iratokat is. Visszamegy a századhoz és mindent jelent a hadnagy úrnak.

Elköszönünk egymástól.

Varga az ölemben ült a kórházig. Ebben a kényelmetlen helyzetben mintegy hat kilométert tettünk meg, amikor a kis DKW vezetője hirtelen fékezett.

– Hier sind wir, also schnell, schnell heraus, wir müssen weiter gehn.

Nagy nehézséggel állítottam fel Vargát az ölemből, kezét előrenyújtva, botorkálva kereste az utat. Csak néhány lépést kellett tennünk és máris az országos hírű leányintézetnek a kerítésén belül voltunk. Az egyemeletes, tornyos kis fogadóépület alagsorába irányítottak, ahol fertőtlenítő tusberendezés ontotta a forró vizet.

Néhány percet várnunk kellett. A gomolygó gőzben odaállították a szerencsétleneket, és azok, mint a collstock estek össze, eszméletüket veszítve, többé fel sem keltek. Hordágyon vitték el a hullákat. . . De Varga erős szervezete nem mondta fel a szolgálatot, ezt is kibírta. Eközben lefolyt az adminisztráció is. Tőlem elvették a menetlevelet, és mint aki eleget tett a

parancsnak, vissza akartak irányítani a századomhoz. Egy ismerős arc bukkant fel, a csabai kórház fiatal orvosa, dr. Sáró András, ide volt beosztva. Bár csak futólag ismertük egymást, most felismerve, a segítségemre sietett. Kértem, hogy tartsanak vissza, és ha túléli az őrzetető úr az esetet, együtt hagyassuk el a kórházat és együtt mehessünk vissza a századhoz.

Rimaszécs vasútállomás

. . (Természetesen – azóta, hogy elhagytuk a századot – ezzel ellentétes tervek foglalkoztattak.)

– Kevés a remény erre – mondta Sáró doktor – zsúfolt a kórház metylalkoholosokkal, nem áll rendelkezésre

az antitoxin és így rengetegen exitálnak. A tartályvonat már hosszabb utat tett meg e vidéken és az utászok, tüzérek, gyalogosok nekiestek a könnyű prédának. . .

ideje ezen a vonalon jött.

Aggodalmas arcomat látva dr. Sáró kieszközölte, hogy hivatalosan nem vesznek tudomást arról, hogy visszamaradok és az osztályán, a sebészetén, egy éjszakára a zsúfolásig megtelt kórházban ágyat is adott számomra. Vargát az épület másik szárnyán, egy emeleti tانتeremben helyezték el, közvetlenül az ablak alatt. A helyiség padlózata szalmával volt fedve, itt és az alattunk lévő tornateremben is, kivétel nélkül metylalkoholosok fetrengtek.

Üvöltöttek, belső részeitket marta a mérge, szájuk habzott és semmit sem láttak már. . .

Másnap kora reggel felkerestem Vargát. Az ágyszomszédja az éjjel kiszenvedett. Megmerevedett tetemét akkor vitték ki. Varga is el volt készülve a legrosszabbra, mert át akarta adni a „Brieftaschniját”, utolsó üzenetét feleségének, Jucikának és Családjának Békésre, a Kastélyúgba. De azt ne mondjam el, hogy a faszesz áldozata lett. . . A látottak alapján nem volt könnyű Varga Károlyt biztatni, hogy az erős szervezete, a gondos orvosi kezelés visszaadja életerejét, dehogy is veszem a pénztárcáját. Feleségének pedig majd odahaza személyesen meséli el, hogy milyen veszedelmet élt át. Inkább arról faggattam, mire is lenne szüksége, megpróbálom előteremteni. Úgy látszik, mindez hatott, mert nagy nehezen kinyögte, hogy sok uborkát szeretne enni. . .

Hoztam a piacról uborkát és napjában többször is ott voltam mellette. A kórház nem volt felkészülve a tömeges metylalkoholos beteg gyógyítására. Napközben is azt a tájékoztatást kaptam, hogy egy antitoxin (rézszulfát) előállításán dolgoznak, mely semlegesíti a mérgezést. . .

Eközben a kórházban sikerült előállítani az antitoxint és azok, akik ezt az időt sok-sok szenvedés árán át tudták vészteni, az ismételt injekciózás után lassan magukhoz tértek, fokozatosan visszanyerték a látásukat is. A biztos haláltól menekültek meg. A betegek között határtalan volt az öröm. Még néhány nap és teljesen felszívódik a mérge. Épp jó időre esett ez, mert a kórház is cihelődött. Mozgásban van az egész kórházi apparátus, rövidesen tovább kell menniük. Csak a súlyos betegeket viszik magukkal, ezért már előre kijelölték azokat, akiknek el kell hagyniuk a kórházat és vissza kell térniük az alakulatukhoz. Varga is az egyik reggel nagy, kitörő örömmel újságolta, hogy újra lát és egy-két nap múlva elhagyhatja a kórházat....

Mire Varga a kórházat elhagyhatta, nagy utat járhatott be. . . és ezt a maga módján közölte is velem.

– Nagyon hálás vagyok magának, az életben nem felejttem el, amit magának köszönhetek.

Alárendelem magam, bármit kérhet tőlem, hiszen ha a századnál magamra hagy, már rég a túlsó parton lennék. . .

Ez már nem a keretlegény hangja volt. . .”

„...Közel 30 év után ismét elmentem Putnokra, hogy újból átéljem az odaérkezésünk zavaros perceit, magam elé idézhessem azt a fojtó légkört, amely a kórházat körülvette, majd azt a hat napot, mely alatt Varga Károly keretlegény élet és halál között lebegett...”³⁸

„...9-én csúnya esős idő. Jött a parancs a továbbmenésre, közeleg az orosz, lövi Miskolcot, vagonírozunk.

10-én indulunk Putnokra,

11-én megérkeztünk már, ekkor nemigen volt senkinek sem kenyere, Kovács Ferenc kiment a városba és találkozott sok vásárhelyivel, akik az ellonál voltak és adtak jó lágy kenyeret. Ő azt adott nekem is, nagyon jól esett, meg Kovács Palinak, ő is olyan éhes volt, csak úgy düledt a szeme, de azért nemigen zúgólódott senki.

Feled vasútállomása

12-én munka a bajtársaknak, én meg Ferenc gubbasztunk, a vagonban. Hideg van, fázunk. Vonatkarambol volt Bánréve és Sajólénártfalva közt.

13-án ugyanez a munka tovább.

14-én indulunk Fülek felé. Sajólénártfalván álltunk tovább. Itt már javult a kosztunk, a sok magyar tehenekből jutott nekünk is 11 db, kaptunk egy kályhát is a vagonunkba. Kitapasztottam és tüzeltünk nagyon, hej milyen öröm volt ez!

15-én értünk Feledre. Itt meg egy szomorú eset történt a században több bajtársammal. Vették a legmérgesebb faszeszt, tudatlanul csinálták belőle a likőrt és itták, másnap már kettő meghalt, 5 meg beteg lett, de ezek meggyógyultak, de szegény őrmesterünket és egy őrzetűt itt Feleden eltemették, mind a kettő makói volt, az őrmester Bakó Károly, az őrzetű Juhász József.

19-től december 1-ig vagyunk Balogfalán, itt már kezdett egy kicsit javulni a derekam, naponta vállaltunk egy kis dolgot is: Ferenc barátommal vágtuk a fát a konyhára, meg nekünk a kocsiba is. Itt lett 20-án kinevezve Kovács Pali barátom a tehenekhez felügyelőnek.

21-én jelentkeztem naposnak, Ferenc lett az ügyeletes, hogy a nyomorúságunkba ne együk hiába ezt a katona kosztot.

³⁸ Kiss György: Így láttam én, a szemtanú <http://geza.kzoo.edu/~bognor/szemtanu/magyar.pdf>

December 1-én indultunk Füleken keresztül Losoncra át Szlovákiába, mert már megint közeleg az orosz. Szlovákiába nagy meglepetés ért bennünket, több barátsággal voltak hozzánk, mint a magyar testvéreink, itt már adtak ennivalót ingyen is, egy kis dohányért meg mindent lehetett venni, azt hittük mi alföldiek, hogy csak nekünk van, de itt aztán kislútt, hogy hiába van minden, ha a nagyjaink nem férhetnek.....”³⁹

Térjünk most vissza néhány gondolat erejéig az MTI hírére! A gyerekoromból emlékezve az öregek beszélgetéseire az maradt meg az emlékeimben, hogy „sokan, nagyon sokan meghaltak”. Amikor a kutatások során az MTI hírére ráleltem, akkor az első olvasatban azt gondoltam, hogy a „sokan, nagyon sokan” talán csak túlzás volt. Nézzük csak tehát az igazságot!

A Magyar Távirati Iroda csak pár soros hírt adott közzé. Ebben sem az áldozatok száma, sem nevek, sem semmi egyéb fontos nem volt, csak a tény. Ezt valószínűleg a Vezérkar sajtóosztálya fogalmazhatta meg, tekintettel a háborús körülményekre. A szükségszerűség, a tények lerövidítése, a fontos adatok elhallgatása mind azt szolgálták, hogy az amúgy sem jó hadi helyzetben ne keltsenek pánikot. A hír, amelyet az MTI közreadott az akkori médiák közül valószínűleg napokkal később az újságokban jelenhetett meg.

„Bánréve állomásán a katonaságnak szóló faszesz szállítmányt megdézsmáltak. Mintegy kétszázan a metilalkoholtól mérgezést szenvedtek, közülük többen meghaltak. A súlyos sérülteket a rimaszombati kórházba szállították.”

Az MTI 1944. november 20-án, azaz egy héttel az események kezdete után adott csak ki közleményt. A sérültek nagy száma (200?) és ehhez képest az elhunytak viszonylag kis száma („többen”!) azt mutatja, hogy akiket időben kórházba, orvoshoz juttattak, azok életben maradhattak. Az MTI híre alapján tehát gond volt, de kis veszteséggel az ügy megoldódott.

A kutatások aztán viszonylag tiszta képet mutattak, legalábbis, ami a veszteségekre vonatkozott. Sajnos az MTI hír „sántít”, több helyen is! Nem igaz, és nem pontos, sem a számadatokban, sem a tényekben. Mind a falusi orvosok – már ahol voltak – mind a katonai kórházakban (például Putnokon is) megpróbáltak segíteni. Tehát az a kinyilatkoztatás, hogy a súlyos sérültek mind Rimaszombatba kerültek volna, így nem igaz!

A veszteségeket nagyrészt sikerült kigyűjteni, összeállítani. Ebben is látható lesz majd a hivatalos közlemény „lekicsinyelő” megfogalmazása. Az is kiderül majd, hogy hányan veszítették életüket a honvédség kötelékéből, arra is fény derül, hogy hol. Az eltemetés helyére szintén vannak adatok.

A kutatás során csak azok a honvédségi személyek kerültek fel a listára, akiknél kétséget kizárólag bizonyítani lehet a mérgezés tényét. Tehát akinél nincs feltüntetve a mérgezés, vagy a kartonján hibás adatok szerepelnek (dátum, helyszín), azok nem szerepelnek a listában.⁴⁰

A „többen meghaltak” az a névsor szerint sajnos 63 személy!!! Tehát nem „többen”, hanem nagyon sokan. A teljes névsor, az adatokkal együtt a függelékben található meg. Az itt

³⁹ FÖLDESI LAJOS örvezető Háborús naplója <http://nlvk.hu/hek/>

⁴⁰ Honvédelmi Minisztérium Társadalmi Kapcsolatok és Háborús Kegyeleti Főosztály, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum veszteségi kartonok. Kutatási engedély száma: 202-6/2014./Dr. Tölg László ezredes főosztályvezető.

közölt táblázatok a neveket, az alakulatot, a rendfokozatot, a halál helyét és idejét, és a temetés helyét, idejét, valamint a sírhely számát tartalmazza (ha erre vonatkozó adat volt).

Magam részéről egyértelműen úgy gondolom, hogy a 63 fő megtalált honvédségi veszteség csak a minimum lehet ebben az ügyben. Számos olyan kartont találtam, ahol az időpont egybeesik az elhalálozások időintervallumával, de a helyszín, vagy a halál oka nincs feltüntetve. Mivel sokszor az alakulatjelzések sincsenek feltüntetve, ilyenkor még csak a közvetett bizonyítás sem volt lehetséges. Aztán kérdéses lett számomra az is, hogy minden érintettől van-e veszteségi kárton? Két – bajtársa által naplóban megnevezett személyről – például nem találtam kartont, pedig a helyszín, időpont egyértelmű volt.

A vasutas és a polgári lakosság mérgezéses áldozatairól egyelőre nem készült még összesítés.

A bánrévei faszesz mérgezés honvédségi áldozatai névsorban

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Ábrahám Ferenc	honv.	X/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	1944.11.18.
Ádám András	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33756	
Ambrus Béla	honv.	7/17.lgv. figyelőrs	Bánréve	1944. november.16	Bánréve, 28762	1944. 11.17
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Bagyinszki János	honv.	23/II.zlj.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33758	
Bakó Károly ⁴¹	őrm.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14 után	Feled	
Bárány Pál	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Béres Ignác	honv.	10/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Bodó Pál	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Csang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Falcs János	honv.	88.táb.tü.o.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Filep Károly	őrv.	7. ker.pság.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	

⁴¹ Földesi Lajos háborús naplója. Sajnálatos módon sem az alakulat száma, sem jellege nem szerepel a naplóban. Annnyit lehetett közvetve az írásból megállapítani, hogy dél-alföldi katonák voltak, főleg Makó környékéről, de hivatkozás történik hódmezővásárhelyi illetőségű katonákra is. Áttekintve az akkori helyzetet – és ez csak egy lehetséges megoldás – az 1. magyar hadsereg kötelékébe tartozott az V. hadtest egyik alakulataként a 13. gyaloghadosztály, Szabadka székhellyel. Ezt a kecskeméti 13. és a szabadkai 14. könnyű hadosztályokból alakították meg. A szabadkai hadosztály kiegészítési körzetében volt a 9. gyalogezred, melynek zászlóaljai Szeged, Hódmezővásárhely, Szabadka elhelyezésűek voltak. Ennek katonái lehettek makóiak, hódmezővásárhelyiek. Ugyanezen ezred árkászszázada Szegeden települt. Földesi Lajos és társai tehát lehettek a 9. ezred gyalogosai, vagy árkászhadai, akik a hadi helyzetből eredően, vasúton erre vonultak vissza. Bakó Károly néven veszteségi kárton nem került elő.

Fórizs István ⁴²	honv.	102. vép. szd	?	1944. november.16.	Feled
Fórizs István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 16.	Bánréve
Gaál Rezső	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled
Gang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Gláser Egyed	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Huszár Zsigmond	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled
Juhász József ⁴³	őrv.	9. gy. e?	Feled	1944. november 14. után	Feled
Jurácsik Ferenc	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787
Kálló Jenő	honv.	55. bev. központ	Losonc.	1944. november 16	Losonc, 33755
Kamrás István ⁴⁴	honv.	102. vép. szd	Feled	1944.november 16.	Feled 1944. 11.17
Kamrás István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 14.	Feled
Kicsinyku László	honv.	481.táb.mu.szd.	Putnok.	1944. november 16	Putnok, 28798
Kis Rigó István	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled
Kiss Ágoston	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled
Kohán József	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled
Kohári József	honv.	24.lősz.rakt.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28782
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787
Kovács István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28788
Kovács Mihály	honv.	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok
Kozma Albert	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28789
Kömény István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28785
Kusner Gyula	honv.	52/III.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28781
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok
László Ignác	honv.	X.szé.von.o.	Putnok	1944. november 16.	Putnok
Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Királd
Lukács János	honv.	VII. hír. zlj.	Csíz	1944. november 18.	Csíz, 23476
Magyar Péter	honv.	103. vép. zlj	Feled	1944.november.15.	Feled
Molnár István	őrv.	Hír.közp.isk.	Putnok	1944. november 17.	Putnok
Nédó Aladár ⁴⁵	honv.	03.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled
Obert Béla	honv.	16/I.zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Ruzicska Lajos	?	490.mu.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28779

⁴² Fórizs István esetében két karton, amelyben eltérő adatok szerepelnek. (Alakulat és a halálozás, valamint a temetés helye) Halasi László a sírt Feleden találta meg.

⁴³ Földesi Lajos háborús naplója. Juhász József néven veszteségi karton nem került elő.

⁴⁴ Kamrás István esetében két karton, amelyekben a halálozás helye és az alakulatszám eltérő.

⁴⁵ A veszteségi adatok között a halál időpontja tévesen 1944. október 16. Helyesen november 16. Halasi László úr szíves közlése.

Salló Albert	?	?	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28796
Stefani Károly	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33757
Szamulik Illés	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 17.	Feled
Szőllős József	őrv.	7.élm.rakt.	Csíz	1944. november 16.	Csíz, 23475
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Tokos Gyárfás	honv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28794
Tóth Albert	honv.	52/3.hír.szd.	Putnok	1944. november 17.	Putnok
Török Lajos	szkv.	?	Rimaszécs	1944. november 16.	Rimaszécs
Vida György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled

Alakulat szerint rendezve

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Salló Albert	?	?	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28796	
Török Lajos	szkv.	?	Rimaszécs	1944. november 16.	Rimaszécs	
Bakó Károly	őrm.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Juhász József	őrv.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Tokos Gyárfás	honv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28794	
Béres Ignác	honv.	10/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Bodó Pál	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kovács István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28788	
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kozma Albert	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28789	
Kömény István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28785	
Fórizs István	honv.	102. vép. szd	?	1944. november.16.	Feled	
Kamrás István	honv.	102. vép. szd	Feled	1944.november 16.	Feled	1944. 11.17
Magyar Péter	honv.	103. vép. zlj	Feled	1944.november.15.	Feled	
Fórizs István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 16.	Bánréve	
Gaál Rezső	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gläser Egyed	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Huszár Zsigmond	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Jurácsik Ferenc	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kamrás István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 14.	Feled	
Kis Rigó István	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kiss Ágoston	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Kohán József	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Nédó Aladár	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Obert Béla	honv.	16/I.zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Bagyinszki János	honv.	23/II.zlj.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33758	
Kohári József	honv.	24.lősz.rakt.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28782	
Kicsinyku László	honv.	481.táb.mu.szd.	Putnok.	1944. november 16	Putnok, 28798	

Ruzicska Lajos	?	490.mu.sz.d.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28779	
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.sz.d.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Tóth Albert	honv.	52/3.hír.sz.d.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Kusner Gyula	honv.	52/III.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28781	
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Kálló Jenő	honv.	55. bev. központ	Losonc.	1944. november 16	Losonc, 33755	
Ádám András	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33756	
Stefani Károly	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33757	
Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Királd	
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kovács Mihály	honv.	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Filep Károly	örv.	7. ker.pság.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Szőllős József	örv.	7.élm.rakt.	Csíz	1944. november 16.	Csíz, 23475	
Ambrus Béla	honv.	7/17.lgv. figyelőörs	Bánréve	1944. november.16	Bánréve, 28762	1944. 11.17
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Bárány Pál	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csang György	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gang György	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szmulik Illés	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 17.	Feled	
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Vida György	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Falcs János	honv.	88.táb.tü.o.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Molnár István	örv.	Hír.közp.isk.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Lukács János	honv.	VII. hír. zlj.	Csíz	1944. november 18.	Csíz, 23476	
László Ignác	honv.	X.szé.von.o.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Ábrahám Ferenc	honv.	X/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	1944.11.18.

A halál helyszíne szerint rendezve

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Fórizs István	honv.	102. vép. szd	?	1944. november.16.	Feled	
Ambrus Béla	honv.	7/17.lgv. figyelőörs	Bánréve	1944. november.16	Bánréve, 28762	1944. 11.17
Fórizs István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 16.	Bánréve	
Kamrás István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 14.	Feled	
Lukács János	honv.	VII. hír. zlj.	Csíz	1944. november 18.	Csíz, 23476	
Szőllős József	örv.	7.élm.rakt.	Csíz	1944. november 16.	Csíz, 23475	
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.sz.d.	Feled	1944. november 15.	Feled	

Bakó Károly	örm.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Bárány Pál	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gaál Rezső	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gláser Egyed	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Huszár Zsigmond	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Juhász József	örv.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Jurácsik Ferenc	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kamrás István	honv.	102. vép. szd	Feled	1944.november 16.	Feled	1944. 11.17
Kis Rigó István	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kiss Ágoston	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Kohán József	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Magyar Péter	honv.	103. vép. zlj	Feled	1944.november.15.	Feled	
Nédó Aladár	honv.	103. vép. zlj	Feled	1944.november.15.	Feled	
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szmulik Illés	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 17.	Feled	
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Vida György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Ádám András	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33756	
Bagyinszki János	honv.	23/II.zlj.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33758	
Stefani Károly	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33757	
Kálló Jenő	honv.	55. bev. központ	Losonc.	1944. november 16	Losonc, 33755	
Ábrahám Ferenc	honv.	X/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	1944.11.18.
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Béres Ignác	honv.	10/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Bodó Pál	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Falcs János	honv.	88.táb.tü.o.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Filep Károly	örv.	7. ker.pság.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Kohári József	honv.	24.lősz.rakt.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28782	
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Kovács István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28788	
Kovács Mihály	honv.	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kozma Albert	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28789	
Kömény István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28785	
Kusner Gyula	honv.	52/III.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28781	
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
László Ignác	honv.	X.szé.von.o.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Királd	

Molnár István	örv.	Hír.közp.isk.	Putnok	1944. november 17.	Putnok
Obert Béla	honv.	16/I.zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok
Ruzicska Lajos	?	490.mu.szd.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28779
Salló Albert	?	?	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28796
Tokos Gyárfás	honv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28794
Tóth Albert	honv.	52/3.hír.szd.	Putnok	1944. november 17.	Putnok
Kicsinyku László	honv.	481.táb.mu.szd.	Putnok.	1944. november 16	Putnok, 28798
Török Lajos	szkv.	?	Rimaszécs	1944. november 16.	Rimaszécs

A halál időpontja szerint rendezve

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Kamrás István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 14.	Feled	
Bakó Károly	örm.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Juhász József	örv.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Obert Béla	honv.	16/I.zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Királd	
Falcs János	honv.	88.táb.tü.o.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Magyar Péter	honv.	103. vép. zlj	Feled	1944.november.15.	Feled	
Gaál Rezső	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Kiss Ágoston	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Bárany Pál	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szmulik Illés	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Vida György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gläser Egyed	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Förizs István	honv.	102. vép. szd	?	1944. november.16.	Feled	
Förizs István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 16.	Bánréve	
Ambrus Béla	honv.	7/17.lgv. figyelőrs	Bánréve	1944. november.16	Bánréve, 28762	1944. 11.17
Szőllős József	örv.	7.élm.rakt.	Csíz	1944. november 16.	Csíz, 23.475	
Kamrás István	honv.	102. vép. szd	Feled	1944. november 16.	Feled	1944. 11.17
Huszár Zsigmond	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Jurácsik Ferenc	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kis Rigó István	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	

Kohán József	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Nédó Aladár	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Bagyinszki János	honv.	23.II.zlj.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33758	
Ádám András	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33756	
Stefani Károly	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33757	
Kálló Jenő	honv.	55. bev. központ	Losonc.	1944. november 16	Losonc, 33755	
Salló Albert	?	?	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28796	
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Tokos Gyárfás	honv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28794	
Béres Ignác	honv.	10/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Bodó Pál	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kovács István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28788	
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kozma Albert	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28789	
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.sz. d.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Kohári József	honv.	24.lősz.rakt.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28782	
Ruzicska Lajos	?	490.mu.sz. d.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28779	
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.sz. d.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kovács Mihály	honv.	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
László Ignác	honv.	X.szé.von.o.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Ábrahám Ferenc	honv.	X/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	1944.11.18.
Kicsinyku László	honv.	481.táb.mu.sz. d.	Putnok.	1944. november 16	Putnok, 28798	
Török Lajos	szkv.	?	Rimaszécs	1944. november 16.	Rimaszécs	
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.sz. d.	Feled	1944. november 17.	Feled	
Kömény István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28785	
Tóth Albert	honv.	52/3.hír.sz. d.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Kusner Gyula	honv.	52/III.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28781	
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Filep Károly	örv.	7. ker.pság.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Molnár István	örv.	Hír.közp.isk.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Lukács János	honv.	VII. hír. zlj.	Csíz	1944. november 18.	Csíz,23476	

Az eltemetés helye szerint rendezve

Bánréve

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Ambrus Béla	honv.	7/17.lgv. figyelőörs	Bánréve	1944. november.16	Bánréve, 28762	1944. 11.17
Fórizs István ⁴⁶	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 16.	Bánréve	

⁴⁶ A megtalált egyik – nem azonos adatokkal bíró karton – szerint Bánréve, de Halasi László Feleden találta meg a sírt.

Csíz

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Lukács János	honv.	VII. hír. zlj.	Csíz	1944. november 18.	Csíz, 23476	
Szóllós József	őrv.	7.élm.rakt.	Csíz	1944. november 16.	Csíz, 23475	

Feled

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Bakó Károly	őrm.	9. gy. e?	Feled	1944. november 145. után	Feled	
Bárany Pál	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csang György	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Fórizs István	honv.	102. vép. szd	?	1944. november.16.	Feled	
Gaál Rezső	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gang György	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Gláser Egyed	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Huszár Zsigmond	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Juhász József	őrv.	9. gy.e?	Feled	1944. november 14. után	Feled	
Jurácsik Ferenc	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kamrás István	honv.	103.vép.zlj.	Bánréve	1944. november 14.	Feled	
Kamrás István	honv.	102. vép. szd	Feled	1944.november 16.	Feled	1944. 11.17
Kis Rigó István	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Kiss Ágoston	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Kohán József	honv.	103.vép.zlj.	Feled	1944. november 16.	Feled	
Magyar Péter	honv.	103. vép. zlj	Feled	1944.november.15.	Feled	
Nédó Aladár ⁴⁷	honvéd	103.vép.zlj.	Feled	1944 november 16	Feled	
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szmulik Illés	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 17.	Feled	
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Vida György	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.szdz.	Feled	1944. november 15.	Feled	

Králd

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
-----	-------------	----------	-------------	-------	--------------------	-------

⁴⁷ Veszteségi adatok szerint 1944. október 16, de ez aztán később javításra került november 16-ra.

Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Királd
---------------	---------	--------------	--------	-------------------------	--------

Losonc

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Ádám András	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33756	
Bagyinszki János	honv.	23/II.zlj.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33758	
Kálló Jenő	honv.	55. bev. központ	Losonc.	1944. november 16	Losonc, 33755	
Stefáni Károly	honv.	55.bev.közp.	Losonc	1944. november 16.	Losonc, 33757	

Putnok

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Ábrahám Ferenc	honv.	X/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	1944.11.18.
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Béres Ignác	honv.	10/2.ello.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Bodó Pál	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Falcs János	honv.	88.táb.tü.o.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Filep Károly	őrv.	7. ker.pság.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.szdz.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Kicsinyku László	honv.	481.táb.mu.szdz.	Putnok.	1944. november 16	Putnok, 28798	
Kohári József	honv.	24.lősz.rakt.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28782	
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28787	
Kovács István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28788	
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kovács Mihály	honv.	65.bev.közp.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Kozma Albert	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28789	
Kömény István	honv.	10/2.elló.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28785	
Kusner Gyula	honv.	52/III.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok, 28781	
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
László Ignác	honv.	X.szé.von.o.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Molnár István	őrv.	Hír.közp.isk.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	
Obert Béla	honv.	16/I.zlj.	Putnok	1944. november 14. után	Putnok	
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.szdz.	Putnok	1944. november 16.	Putnok	
Ruzicska Lajos	?	490.mu.szdz.	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28779	
Salló Albert	?	?	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28796	
Tokos Gyárfás	honv.	10/2.elló	Putnok	1944. november 16.	Putnok, 28794	
Tóth Albert	honv.	52/3.hír.szdz.	Putnok	1944. november 17.	Putnok	

Rimaszécs

Név	Rendfokozat	Alakulat	Elhalálozás	Ideje	Eltemetés, sírhely	Ideje
Török Lajos	szkv.	?	Rimaszécs	1944. november 16.	Rimaszécs	

A kimutatás szerint két esetben feltételezett, de így is 25 féle alakulathoz tartoztak (két azonosítatlan mellett) az elhunyt katonák, ez is mutatja a visszavonulás és a vasúti szállítás mértékét!

A legnagyobb veszteséget a következő alakulatok szenvedték el: 102. ello, 8 fő. 103. vép. zlj. 11 fő. 8112. kat. mu. szd, 16 fő. E három alakulat több mint a felét adta a veszteségeknek, szemben a másik 19 alakulattal.

Alakulat
?
?
9. gy. e?
10/2.ello
102. vép. szd
103. vép. zlj
107.vép.szd.
16/I.zlj.
23/II.zlj.
24.lősz.rakt.
481.táb.mu.szd.
490.táb.mu.szd.
52/3.hír.szd.
52/III.zlj.
54.hír.zlj.
55. bev. központ
58. hv. zlj.
65.bev.közp.
7. ker.pság.
7.élm.rakt.
7/17.lgv. figyelőőrs
8112.kat.mu.szd.
88.táb.tü.o.
Hír.közp.isk.
VII. hír. zlj.
X.szé.von.o.
X/2.ello.

Életkor szerint rendezve

Név	Rendfokozat	Alakulat	Életkor
Bakó Károly ⁴⁸	őrmester	9. gy.e?	?
Falcs János	honvéd	88.táb.tü.o.	?

⁴⁸ Földesi Lajos háborús naplója

Juhász József ⁴⁹	őrv.	9. gy. e?	?
Kovács István	honvéd	10/2.elló.	?
Lukács János	honvéd	VII. hír. zlj.	?
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.szd.	?
Ruzicska Lajos	?	490.mu.szd.	?
Salló Albert	?	?	?
Tokos Gyárfás	honvéd	10/2.elló	?
Filep Károly	őrv.	7. ker.pság.	23
Török Lajos	szkv.	?	23
Molnár István	őrv.	Hír.közp.isk.	24
Tóth Albert	honvéd	52/3.hír.szd.	25
Ádám András	honvéd	55.bev.közp.	29
Jurácsik Ferenc	honvéd	103.vép.zlj.	30
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	30
Gläser Egyed	honvéd	103.vép.zlj.	31
Kálló Jenő	honvéd	55. bev. központ	31
Kis Rigó István	honvéd	103.vép.zlj.	31
Kohán József	honvéd	103.vép.zlj.	31
Nédó Aladár	honvéd	103.vép.zlj.	31
Fórizs István ⁵⁰	honvéd	102. vép. szd	32
Fórizs István ⁵¹	honvéd	103.vép.zlj.	32
Kicsinyku László	honvéd	481.táb.mu.szd.	32
Kohári József	honvéd	24.lösz.rakt.	32
Kusner Gyula	honvéd	52/III.zlj.	32
Magyar Péter	honvéd	103. vép. zlj	33
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.szd.	33
Gaál Rezső	honvéd	103.vép.zlj.	34
Kiss Ágoston	honvéd	103.vép.zlj.	34
Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	35
Ábrahám Ferenc	honvéd	X/2.ello.	37
Bagyinszki János	honvéd	23/II.zlj.	38
Bárány Pál	musz.	8112.kat.mu.szd.	38
Béres Ignác	honvéd	10/2.ello.	38
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	38
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.szd.	38
Bodó Pál	honvéd	10/2.elló.	39
Obert Béla	honvéd	16/I.zlj.	39
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.szd.	40
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	40
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	40
Kozma Albert	honvéd	10/2.elló.	40
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.szd.	40
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.szd.	40
Vida György	musz.	8112.kat.mu.szd.	40
Csang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	41

⁴⁹ Földesi Lajos háborús naplója

⁵⁰ Két karton más adatokkal!

⁵¹ Két karton más adatokkal!

Gang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	41
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.szd.	41
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.szd.	41
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.szd.	42
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.szd.	42
Stefani Károly	honvéd	55.bev.közp.	42
Huszár Zsigmond	honvéd	103.vép.zlj.	43
Kamrás István ⁵²	honvéd	102.vép.szd	43
Kamrás István	honvéd	103.vép.zlj.	43
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	43
Szmulik Illés	musz.	8112.kat.mu.szd.	43
Ambrus Béla	honvéd	7/17.lgv. figyelőrs	44
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.szd.	44
Szöllős József	örv.	7.élm.rakt.	45
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	46
Kovács Mihály	honvéd	65.bev.közp.	46
László Ignác	honvéd	X.szé.von.o.	46
Kömény István	honvéd	10/2.elló.	47

A mérgezések zöme tehát 1944. november 14-én történt. A halálesetek 1944. november 15. és 18. közötti bejegyzésűek. 4 személy esetén nincs pontos dátum, csak az, hogy november 14. után következett be.

Elhalálozás időpontja	Elhunytak száma (fő)
1944. november 14.	1
1944. november 15.	18
1944. november 16.	32
1944. november 17.	7
1944. november 18.	1
1944. november 14. után	4

Elhalálozás helye	Elhunytak száma (fő)
Bánréve	2
Csíz	2
Feled	28
Losonc	4
Putnok	26
Rimaszécs	1

Temetés helye	Elhunytak száma (fő)
---------------	----------------------

⁵² Kamrás István esetében is két kartont lehetett találni. Itt a halálozási helyszínben van ellentmondás.

Bánréve	1
Csíz	2
Feled	29
Királd	1
Losonc	4
Putnok	25
Rimaszécs	1

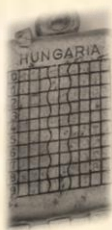
Feleden, a katonavonatokon elhunytakat tették ki, ott nem találtunk katonai kórházra, vagy segélyhelyre utaló adatokat. Putnokon viszont jórészt a katonai kórházba vitt és az ott elhunyt mérgezettek kerültek eltemetésre.

Ebből is egyértelmű, hogy az MTI hír nem volt valós, mert Rimaszombatban egyetlen haláleset sem lett bejegyezve és a temetési helyszínek között sem szerepelt.

Az, hogy létezik-e „értelmes” halál nem tudom. Ez már a magas filozófia egyik nagy kérdése lehet. Az azonban bizonyos, hogy a II. világháború ezen időszakát már átélte és ezt elviselt katonák ennyire „értelmetlen” halála hihetetlenül megdöbbentő volt számomra. Bár nagyon ideillő a következő gondolat:

*„Az ember sorsa gyakran jóval a halála előtt véget ér,
a sors végének pillanata nem azonos a halál pillanatával.”*

Milan Kundera

Néhány gondolat még az esettel kapcsolatosan

Részben az adatgyűjtés és pontosítások, részben pedig a már meglévő adatok értelmezése során sokfelé, sok személlyel vettem fel a kapcsolatot. Ennek a levelezésnek az összegzése ez a néhány gondolat, ami itt következik.

- ✓ A mérgezésről és ennek történetéről korábban, publikált írás nem jelent meg. A történet az akkor élők elhunytával elhalványult, a köztudatból is lassan eltűnt. Akik akkor a szemtanúk voltak a családunkból, már nem élnek. Édesapám – 1927-es születésű – most lenne 86 éves, sajnos 82 éves korában elhunyt. Ő 17 évesen és már akkor a vasútnál dolgozva ismerte az eseményeket. Az előzőekben leírt rokonaim szintén a MÁV szolgálatában, Bánrévén teljesítettek szolgálatot a jelzett időpontban. 1944 óta 69 év telt el, és ha valaki nem ásott mélyen a témában, akkor csak sokad kézből való információi lehetnek. A fiatalabbaknak, akik családi vonatkozásokban érintettek lehettek az ügyben, és akkor kis gyerekek voltak, ma szintén 70...75 év körül kell már járniuk!
- ✓ Az, hogy e téma mennyire ismeretlen volt, csak az után döbbsentett meg, amikor néhányan a vasúti írásaimmal kapcsolatosan - ahol említésre került az esemény - rákérdeztek a dologra. Ugyanezt tette Cseh István kanonok úr is, aki a putnoki és bánrévei egyházi anyakönyvekben lelt rá az 1944. novemberi bejegyzésekre és sok mindent nem értett. Az áthaladó kórházvonatokon elhunytaknál, valamint a putnoki tábori és csapatkórházi veszteségeknél a különféle sebesülési, betegségi módok egyértelműen anyakönyvezve lettek. A faszeszmérgezésnél viszont csak a tény bejegyzése szerepelt, a történet nem.
- ✓ A hazai hadisír nyilvántartásban való kutatásra az engedélyt megkaptam. Az adatok gyűjtése során ezrével kellett kartonokat átvizsgálni. Egyértelmű volt, hogy a kartonok „kitöltöttsége” nagyon változó volt. Néhol szinte teljes, egyes esetekben pedig még az érintett névhez veszteségi kartont sem lehetett találni. Ilyen volt az egyik háborús visszaemlékező által magadott két név, amelyre nézve további adatokat nem sikerült találnom. Volt viszont olyan eset, amikor ugyanazon névhez két karton is előkerült, sajnos az esemény időpontjának, helyszíneinek ellentétes megadásával.
- ✓ A neves hadisír kutató, Halasi László úr is több levelet váltott velem e témában. Annál is inkább, mivel neki is családi érintettsége volt az ügygel kapcsolatosan.

„...Ennek az esetnek nagyapám egysége (sajnos nem tudom még hányas számú vasútépítő zászlóalj vagy század lehetett) részese volt. Olyannyira, hogy egyik falubeli jó barátja is áldozatul esett és Feleden temették el. A temetésről nagyapám hagyatékából hozzám került két fénykép...”⁵³

Ő is alaposan kutatott az események után, ráadásul Feleden, amint azt majd látni fogjuk a mérgezés nagyon sok honvédségi áldozata került eltemetésre.

Az esettel kapcsolatosan a ma Bánrévén élő embereket is kérdeztem. A fiatalok nem igazán tudták, hogy mi is történt itt. Néhányan hallottak erről, de ismereteik hézagosak

⁵³ Azóta a veszteségi kartonok alapján az érintett vasútépítő zászlóaljak, századok számai azonosításra kerültek.

voltak. Szerintük nagyon sokan itt haltak meg és itt is lettek eltemetve, sőt a temetőn kívül tömegsírban!

Ugyanígy járt Halasi László úr is, aki meglátogatta Bánrévét és a temetőt is.

„...múlt hét vasárnap (okt.13-án) jártam Bánrévén. Lefényképeztem az állomásépületet. Valószínűleg naivan azt gondoltam, hogy a temetőben meg fogom találni név szerint a faszesz mérgezésben elhunyt honvédek sírját. Mivel ez nem sikerült szóba elegyedtünk helybéliekkel. Egy hölgy azt mondta, hogy eredetileg a mérgezett katonákat a temetőn kívül - egy mostani lakóépület helyén, ami akkor beépítetlen terület volt - temették el. De többet nem tudott róla. ...

...A célunk Feled volt. Itt szintén - naivan - arra számítottam, hogy megtaláljuk a sírokat. Nos, ismét csalódnunk kellett. Bár két helybéli asszonytól némi eltéréssel meghallottuk a sírok történetét, de csak segítséggel sikerült megtalálni azt az egy sírt, ami megmaradt. Ez viszont a falubelink Főrizs István síremléke és a korábbi sírok helyén található, mivel a többire időközben rátemettek. Az özvegyének köszönhető, hogy legalább az Ő sírja fennmaradt igaz nem eredeti állapotában. Azóta sikerült megtalálni a hősi halott feleségének második házasságából származó fiát, aki elmesélte anyja fáradtságot nem ismerő tevékenységét a sír megőrzésével kapcsolatban...”

Ennek kapcsán tehát több kiigazítás szükséges. Az esetek nagy részét a putnoki katonai kórházban, illetve a vasúti szállítások során Feledig és az ott meghalt katonák adják. Egyeseknek az a vélekedése, hogy a mérgezés után a katonákat a bánrévei temető mellett tömegsírban temették volna el, nem állja meg a helyét! Erre vonatkozóan az előző táblázatokban szereplő adatok is egyértelműek. A halálesetek nagy többsége nem a községben volt. Huszonnyolcan Feleden, huszonhatan Putnokon hunytak el. A katonák nagy része is Putnokon és Feleden került eltemetésre.

Egyébként pedig semmi sem indokolta azt, hogy a katonákat a temetőn kívül temették volna el! Ez nem az I. világháborús „kolerabarakk”, „koleratemető” helyzet, mert ezek az elhunytak nem szenvedtek fertőzőbetegségben! Egyáltalán nem volt mitől félni és óvni ezzel kapcsolatosan a lakosságot.

A bánrévei temetőben temettek el máskor több olyan katonát is, akik például az áthaladó kórházvonatokon hunytak el és itt kitették őket. Innen történt aztán később néhány exhumálás is, amikor a más lakóhelyű katonákat a családjuk „hazavitette”.

Ezt bizonyítja az is, hogy az 1944. október 31-én történt szovjet bombázás egyetlen halottját – Walter Ullmann német hadnagyot – is e temetőben helyezték el. Tehát sem a halottak száma és semmi egyéb nem indokolta, hogy a temetőn kívül kellett volna elhelyezni a faszesz mérgezésben elhunytakat. Természetesen nem is így történt semelyik érintett településen sem.

A honvédség már akkor is – nagyon helyesen – úgy járt el, még a harctereken is temetőket létesített, hogy a végtisztességet meg lehessen adni a katonáknak.

Amikor a kutatások során a veszteségi kartonok átvizsgálásra kerültek, mindegyiken egyértelmű volt, hogy a temetési helyeken mindenhol a községi temetőben helyezték el az elhunytakat.

- ✓ Mire gondolhatnak viszont akkor néhányan? Sokat gondolkozva egy dologra azonban rájöttem Bánrévével kapcsolatosan! A Bánrévén megkérdezettek talán kevernek valamit. Gyerekkoromból jól emlékszem, (1950-60-as évek) hogy a temetőn kívül az I. világháborús, Bánréve elesett katonáinak jelképes sírjai voltak elhelyezve. (Temető utca, a jelenlegi lakóházak kerítésének vonalában.) Ezt a II. világháború előtt a cserkészek, levették gondozták, utána meg senki!!! Néhány éve, pár megmaradt emlékoszlop és öntvény felirat végre a temetőbe került, a kereszt köré. Itt már talán megmaradnak, mert sok megsemmisült a vandálság nyomán. E temetőn kívüli emléksírokban azonban soha sem nyugodtak katonák! Ők – egy kivételtől eltekintve, Illés József hadnagy, akit családja a bánrévei temetőben helyezett örök nyugalomra, mert sebesülése után a miskolci 10. honvéd gyalogezred itteni kórházában hunyt el - szerte az orosz, a balkáni és az olasz harctereken lettek eltemetve.⁵⁴

**Bánréve, I. világháborús emlékmű a vasútállomás előtt.
A kép az országzászló avatásakor készült, 1941. Hősök Napja,
cserkészek állnak díszőrséget⁵⁵**

⁵⁴ Rónaföldi Zoltán: Múltba nézek... Fejezetek Bánréve és környezetének történetéből

⁵⁵ A bánrévei országzászlót avatása 1941. május utolsó vasárnapján volt. (Hősök Napja) Az ország Trianon miatt érzett gyászát érezve, Urmánczy Nándor, örmény származású erdélyi politikus, országgyűlési képviselő, a Védő Ligák Szövetségének elnöke 1925-ben hirdette meg az Országzászló Mozgalmat, amelynek nyomán az 1930-as évek végére már több mint 700 magyarországi településen lengette a szél a történelmi Magyarország emlékét megidéző, félárbocra engedett zászlót. Urmánczy szavaival élve e lobogók hivatottak a magyar egység és feltámadása gondolatát hirdetni. A teljesség igénye nélkül az alábbi településeinken avattak Országzászlót 1928-1944 időszakban: Adony, Agárd, Ajka, Aknaszlatina, Alcsút, Algyő, Alsószeli, Apostag, Balassagyarmat, Balatonaliga, Balatonboglár, Balatonföldvár, Balatonszepezd, Balatonvilágos, Barót, Bácsalmás, Bánréve, Biatorbágy, Bicske, Budafok, Celldömölk, Csáktornya, Csepel, Csíkszereda, Debrecen, Derecske, Dész, Diósd, Ditró, Dombóvár, Dunaföldvár, Dunavecse, Edelény, Enying, Érmihályfalva, Érsekújvár, Esztergom, Felsőgöd, Firtosváralja, Fülek, Gyékényes, Gyomaendrőd, Gyöngyös, Gyömrő, Győr, Gyula, Hajdúböszörmény, Harta, Hegyeshalom, Hódmezővásárhely, Igal, Izsák, Jánossomorja, Jászapáti, Jászdózsza, Jászládány, Karcag, Kaposcs, Kaposvár, Karcag, Kassa, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kispalugya, Kispeszt, Kisújszállás, Kisvárd, Kolozsvár, Kovászna, Körmend, Kőszeg, Kunszentmárton, Lajos-

Bánréve, I. világháborús emlékmű

Bánréve, az I. világháborús emlékmű, már kiegészítve a II. világháború, az 956, és a „malenkij robot”-ra hurcoltak emléktábláival⁵⁶

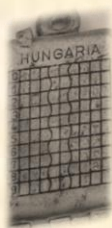

Az I. világháborús jelképes fejfák a temetőben

mizse, Lengyeltóti, Lisznyó, Losonc, Madaras, Magyarláros, Margitta, Málnásfürdő, Mátraháza, Medgyesegyháza, Mezőcsát, Miskolc, Mohács, Monor, Mosonmagyaróvár, Nagybacon, Nagybánya, Nagybereszna, Nagykáizsa, Nagykároly, Nagykér, Nagyszalonta, Nagyszöllös, Nagytétény, Nagyvárad, Nyírbátor, Nyíregyháza, Orgovány, Orosháza, Ostffyasszonyfa, Pannonhalma, Pápa, Párkány, Pécs, Putnok, Rákosszentmihály, Recsk, Rétság, Rozsnyó, Sátoraljaújhely, Sepsiszentgyörgy, Sopron (hűségzászlóként), Szászrégen, Százhalombatta, Szeged, Szentendre, Szentes, Szerencs, Székelyhid, Székelykeresztúr, Székelyudvarhely, Székesfehérvár, Szolnok, Szolyva, Szombathely, Szováta, Sződliget, Tiszakécske, Tokaj, Topolya, Tornalja, Újpest, Újvidék, Vajszló, Vác, Verebély, Visegrád, Zalaegerszeg, Zebegény, Zetelaka, Zirc, Zseliz, Zsibó.

<http://nemnemsoha.gportal.hu/gindex.php?pg=34407697>

⁵⁶ Csak az I. világháborús emlékmű tartalmaz neveket, a többi nem! (RZ)

A mérgezésben elhunyt katonák adatai

Név	Rendfokozat	Alakulat	Születési adat	Anyja	Lakhely	Elhalálozás	Eltemetés
Ábrahám Ferenc	honvéd	X/2.ello.	Kozmás 1907. április 09.	Darvas Teréz	Kozmás	1944. november 16., Putnok	1944.11.18. Putnok
Ádám András	honvéd	55.bev.közp.	Szendrő nem ismert pontosan (1915. január 01. - 1915. december 31. között)	?	Sajószentpéter	Losonc 1944. november 16.	Losonc 33756
Ambrus Béla	honvéd	7/17.lgv. figyelőőrs	Bánréve 1900.03.20.	Kovács Zsuzsanna	Bánréve	1944. 11.16 Bánréve	1944. 11.17 Bánréve Sírhely: 28762
Armás Lajos	musz.	8112.kat.mu.szd.	nem ismert pontosan (1902. január 01. - 1902. december 31. között)	Köncs Borbála	Nevetlenfalu	Feled 1944. november 15.	Feled
Bagyinszki János	honvéd	23/II.zlj.	Kétybodony 1906. augusztus 14.	Pauló Zsuzsanna	?	Losonc 1944. november 16.	Losonc 33758
Bakó Károly ⁵⁷	őrmester	9. gy.e.?	?	?	Makó	Feled	Feled
Bárány Pál	musz.	8112.kat.mu.szd.	Csederes nem ismert pontosan (1906. január 01. - 1906. december 31. között)	Lukács Mária	Csederes	Feled 1944. november 15.	Feled
Barna György	tizedes	65.bev.közp.	Szabolcsveresmart, nem ismert pontosan (1898. szeptember 01. - 000000. között)	Barna Julianna	Szabolcsveresmart	Putnok 1944. november 16.	Putnok
Béres Ignác	honvéd	10/2.ello.	Menaság 1906. szeptember 08.	Dénes Borbála	Menaság	Putnok 1944. november 16.	Putnok
Bodó Pál	honvéd	10/2.elló.	Csikcsekefalva , nem ismert pontosan (1905. január 01. - 1905. december 31. között)	Babits Katalin	Csikcsekefalva	Putnok 1944. november 16.	Putnok
Csang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Ökörmező, nem ismert pontosan (1903. január 01. - 1903. december 31. között)	Tempir Katalin	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Csorba Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Batarcs, nem ismert pontosan (1906. január 01. - 1906. december 31. között)	Paul Mária	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Csorba János	musz.	8112.kat.mu.szd.	Batarcs, nem ismert pontosan (1904. január 01. - 1904. december 31. között)	Stári Mária	Batarcs	Feled 1944. november 15.	Feled
Falcs János	honvéd	88.táb.tü.o.	?	?	?	Putnok 1944. november	Putnok

⁵⁷ Földesi Lajos háborús naplója.

							14. után
Farkas Gergely	musz.	8112.kat.mu.szd.	Turc, nem ismert pontosan (1904. január 01. - 1904. december 31. között)	Filumon Mária	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Filep Károly	őrv.	7. ker.pság.	nem ismert pontosan (1921. január 01. - 1921. december 31. között)	?	?	Putnok 1944. november 17.	Putnok
Fórizs István ⁵⁸	honvéd	102. vép. szd	Ráckeve, 1912.03.27.	Muharos Eszter	?	1944. 1.16. ?	? Feled
Fórizs István	honvéd	103.vép.zlj.	Ráckeve, 1912. március 27.	Moharos Eszter	Ráckeve	Bánréve 1944. november 16.	Bánréve
Gaál Rezső	honvéd	103.vép.zlj.	Kondorfa, nem ismert pontosan (1910. január 01. - 1910. december 31. között)	Gaál Katalin	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Gang György	musz.	8112.kat.mu.szd.	Ökörmező, nem ismert pontosan (1903. január 01. - 1903. december 31. között)	Tenyik Katalin	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Gläser Egged	honvéd	103.vép.zlj.	Taksony, 1913. március 23.	Erst Rozália	?	Feled 1944. november 16.	Feled
Hajduk Miklós	musz.	8112.kat.mu.szd.	nem ismert pontosan (1902. január 01. - 1902. december 31. között)	Germán Mária	Turc	Feled 1944. november 15.	Feled
Huszár Zsigmond	honvéd	103.vép.zlj.	Majosháza, nem ismert pontosan (1901. január 01. - 1901. december 31. között)	Józsa Eszter	?	Feled 1944. november 16.	Feled
Juhász József ⁵⁹	őrv.	9. gy.e.?	?	?	Makó	Feled	Feled
Jurácsik Ferenc	honvéd	103.vép.zlj.	nem ismert pontosan (1914. január 01. - 1914. december 31. között)	Kovács Ágnes	:Sári	Feled 1944. november 16.	Feled
Kalapács Károly	tizedes	107.vép.szd.	Mezőszilas, 1910. május 15.	Majsai Julianna	Pincehely	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28787
Kálló Jenő	honvéd	55. bev. köz-pont	Szendrő, nem ismert pontosan (1913. január 01. - 1913. december 31. között)	?	Szendrő	Losonc 1944. november 16.	Losonc 33755

⁵⁸ Két karton más adatokkal, alakulatszám, elhalálozás és a temetés helye. A sírt Halasi László Feleden találta meg.

⁵⁹ Földesi Lajos háborús naplója.

Kamrás István ⁶⁰	honvéd	102. vép. szd	Kiskunlacháza 1901	Somodi Júlia	?	1944.11.16. Feled	1944. 11.17 Feled
Kamrás István	honvéd	103.vép.zlj.	Kiskunlacháza, 1901. január 14.	Somodi Júlia	Kiskunlacháza	Bánréve 1944. november 14.	Feled
Kicsinyku László	honvéd	481.táb.mu.szd.	Tornyospálca, 1912. augusztus 08.	Bortók Borbála	Tornyospálca	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28798
Kis Rigó István	honvéd	103.vép.zlj.	Kecskemét, 1913. március 11.	Csordás Terézia	Lajosmizse	Feled 1944. november 16.	Feled
Kiss Ágoston	honvéd	103.vép.zlj.	Alsónémedi, nem ismert pontosan (1910. január 01. - 1910. december 31. között)	Nagy Margit	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Kohán József	honvéd	103.vép.zlj.	Alsódabas, nem ismert pontosan (1913. január 01. - 1913. december 31. között)	Mikula Mária	?	Feled 1944. november 16.	Feled
Kohári József	honvéd	24.lösz.rakt.	Polgár, 1922. július 14.	Debrődi Margit	Nagytálya	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28782
Koródi Kálmán	szkv.	10/2.elló	Tusnádújfalú, 1901. szeptember 17.	Ravasz Erzsébet	Tusnádújfalú	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28787
Kovács István	honvéd	10/2.elló.	?	?	?	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28788
Kovács Mihály	musz.	10/2.elló.	Sajószentpéteri, nem ismert pontosan (1904. január 01. - 1904. december 31. között)	Csaplár Julianna	Sajószentpéter	Putnok, 1944. november 16.	Putnok
Kovács Mihály	honvéd	65.bev.közp.	Mándok, nem ismert pontosan (1898. január 01. - 1898. december 31. között)	Hornyák Anna	Mándok	Putnok 1944. november 16.	Putnok
Kozma Albert	honvéd	10/2.elló.	Kozmás, 1904. november 30.	Dánél Julianna	Kozmás	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28789
Kömény István	honvéd	10/2.elló.	Csekefalva, 1897. április 25.	Ványolás Rozália	Csekefalva	Putnok 1944. november 17.	Putnok 28785
Kusner Gyula	honvéd	52/III.zlj.	Páty, nem ismert pontosan (1912. január 01. - 1912. december 31. között)	Fábián Erzsébet	Páty	Putnok 1944. november 17.	Putnok 28781
Kuti Gábor	szkv.	54.hír.zlj.	Tordas, 1914. március 22.	Taman Katalin	Tordas	Putnok 1944. november 17.	Putnok

⁶⁰ Kamrás István esetében is két kartont lehetett találni. Itt a halálozási helyszínben és az alakulatszámában van ellentmondás.

László Ignác	honvéd	X.szé.von.o.	Csikménaság, nem ismert ponto- san (1898. január 01. - 1898. december 31. között)	Kudrás Julianna	Csikménaság	Putnok 1944. november 16.	Putnok
Lehel Frigyes	főtörm.	58. hv. zlj.	Mocsa, 1909. március 16.	Fehér Vilma	?	Putnok 1944. november 14. után	Királd
Lukács János	honvéd	VII. hír. zlj.	?	?	?	Csíz 1944. november 18.	Csíz 23476
Magyar Péter	honvéd	103. vép. zlj	1911. január 01. - 1911. december 31. között	Palotai Júlia	Lajosmizse	1944.11.15. Feled	Feled
Molnár István	őrv.	Hír.közp.isk.	Rákospalota, 1920. április 30.	Iványi Mária	Budafok	Putnok 1944. november 17.	Putnok
Nédó Aladár ⁶¹	honvéd	103.vép.zlj.	Csepel, 1913. február 24.	Kovács Karolin	Szigetszentmiklós	Feled 1944. október 16.	Feled
Obert Béla	honvéd	16/I.zlj.	nem ismert ponto- san (1905. január 01. - 1905. december 31. között)	?	?	Putnok 1944. november 14. után	Putnok
Orbán Gyula	musz.	490.táb.mu.szd.	?	?	?	Putnok 1944. november 16.	Putnok
Petrován János	musz.	8112.kat.mu.szd.	nem ismert ponto- san (1904. január 01. - 1904. december 31. között)	Perec Anna	Lipcsemező	Feled 1944. november 15.	Feled
Prodán Sámson	musz.	8112.kat.mu.szd.	nem ismert ponto- san (1903. január 01. - 1903. december 31. között)	Dancs (Danos) Mária	Brassó	Feled 1944. november 15.	Feled
Putz Gábor	musz.	8112.kat.mu.szd.	Batarecs , nem ismert ponto- san (1903. január 01. - 1903. december 31. között)	Rifer Mária	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Ruzicska Lajos	?	490.mu.szd.	?	?	?	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28779
Salló Albert	?	?	?	?	Csik vármegye	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28796
Stefani Károly	honvéd	55.bev.közp.	Késmárk, 1902. június 25.	Szöllősi Mária	Sajószentpéter	Losonc 1944. november 16.	Losonc 33757
Szmulik Illés	musz.	8112.kat.mu.szd.	Iza, nem ismert ponto- san (1901. január 01. - 1901. december 31. között)	Harban Mária	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Szarka András	musz.	8112.kat.mu.szd.	Batarecs, nem ismert ponto- san (1904. január 01. -	Csorba Mária	?	Feled 1944. november 17.	Feled

⁶¹ A hadisír adatbázisban a halál időpontja tévesen 1944. októberre van feltüntetve. A veszteségi katon, javításra került november 16-ra.. Ezt Halasi László úr hozta a tudomásomra.

1904. december 31. között)							
Szőllős József	örv.	7.élm.rakt.	Karancsalja, 1899. augusztus 30.	Pokronyi Erzsébet	Karancsalja	Csíz 1944. november 16.	Csíz 23475
Szudeczky Ferenc	musz.	8112.kat.mu.szd.	Körösmező, nem ismert pontosan (1911. január 01. - 1911. december 31. között)	Szudeczky Katalin	?	Feled 1944. november 15.	Feled
Tokos Gyárfás	honvéd	10/2.ellő	Nagykápólnafalva, ?	?	?	Putnok 1944. november 16.	Putnok 28794
Tóth Albert	honvéd	52/3.hír.szd.	Mezőtúr, 1919. április 24.	Szapannos Eszter	?	Putnok 1944. november 17.	Putnok
Török Lajos	szkv.	?	nem ismert pontosan (1921. január 01. - 1921. december 31. között)	?	?	Rimaszécs 1944. november 16.	Rimaszécs
Vida György	musz.	8112.kat.mu.szd.	nem ismert pontosan (1904. január 01. - 1904. december 31. között)	Lelle Mária	Túrterebes	Feled 1944. november 15.	Feled
Volosin János	musz.	8112.kat.mu.szd.	nem ismert pontosan (1906. január 01. - 1906. december 31. között)	Jach Ilona	Felsőszár	Feled 1944. november 15.	Feled

Ez az adattár csak az 1944. november 14-én, Bánrévén történt eseményekkel kapcsolatos és csak a honvédség veszteségei szerepelnek benne.

Amikor a veszteségi adatokat vizsgáltam, a Sajó és a Rima völgyén húzódó vasútvonal mentén levő települések vasútállomásain, még számtalan katonai áldozat nevére bukkantam. Az áthaladó kórházvonatokból, az azon elhaltakat, rendszeresen kitették a következő megállásuk alkalmával és a temetés a helyi katonai és polgári hatóságok feladata volt. Ilyen módon a vasútvonal melletti, szinte minden település érintett.

Ugyancsak ezeken a településeken temették el az itt folyó harcokban elesett katonákat is.

Ebben az időszakban is nagyszámú sebesült és beteg hunyt el az itteni környezetben levő állandó hadi kórházakban, valamint az ideiglenesen ide települt csapat és tábori kórházakban. Ennek okán sok eltemetés történt Putnokon, Feleden, Rozsnyón, Losoncon, Rimaszombatban...

„A história nem arra való, hogy az ember csak éppen megismerje, mi volt s hogyan, hanem arra való, hogy ami már egyszer megtörtént, tanúságul legyen a későbbi időkben mindenkinek, aki hasonlatos sorsra jut.”

Móricz Zsigmond